

РОБЕРТ СТИВЕНСОН

RYÖSTÖLAPSI:
KERTOMUS DAVID
BALFOURIN
SEIKKAILUISTA

Роберт Льюис Стивенсон

**Ryöstölapsi: Kertomus
David Balfourin seikkailuista**

«Public Domain»

Стивенсон Р.

Ryöstölapsi: Kertomus David Balfourin seikkailuista /
Р. СТИВЕНСОН — «Public Domain»,

Содержание

1 LUKU	5
2 LUKU	8
3 LUKU	11
4 LUKU	15
5 LUKU	20
6 LUKU	24
7 LUKU	27
8 LUKU	31
9 LUKU	34
Конец ознакомительного фрагмента.	36

Robert Louis Stevenson

Ryöstölapsi: Kertomus

David Balfourin seikkailuista

1 LUKU

Lähtö Shawsin kartanoon.

Kertomukseni seikkailuistani alkaa muutamasta varhaisesta aamusta kesäkuussa armon vuonna 1751, jolloin viimeisen kerran otin avaimen isäni talon ovelta. Aurinko alkoi pilkistää esiin vuorenhuippujen takaa astellessani tietä pitkin. Ja saapuessani pappilan kohdalle visertelivät jo mustarastaat puutarhan sireeneissä ja sumu, joka päivän sarastaessa oli peittänyt laakson, alkoi nousta ja hälvetä.

Mr Campbell, Essendeanin pappi, odotti minua puutarhan portilla. Hän kysyi minulta olinko syönyt aamiaista, ja kuultuaan, etten mitään halunnut, hän tarttui käteeni molemmin käsin ja pisti sen hellästi kainaloonsa.

»Nyt, David poikaseni», lausui hän, »lähden minä saattamaan sinua kaalamolle asti pannakseni matkasi hyvälle alulle.»

Läksimme astelemaan äänettöminä eteenpäin.

»Onko sinusta ikävää lähteä Essendeanista?» kysyi hän hetken kuluttua.

»Jos tietäisin, sir», vastasin, »minne minun on mentävä tai mikä minusta on tuleva, vastaisin teille suoraan. Essendean on todella hauska paikka ja siellä olen elänyt onnellisena; mutta muualla en ole ollutkaan. Kun isäni ja äitini nyt ovat kuolleet, en ole heitä lähempänä täällä kuin Unkarissakaan, ja suoraan sanoen, jos tietäisin tulevani paremmaksi siellä minne nyt on minun mentävä, niin lähtisin ilomielin.»

»Niinkö?» lausui Mr Campbell. »Aivan oikein, David. Nyt on minun vain ilmoitettava sinulle kohtalosi tai se minkä siitä tiedän. Kun äitisi oli kuollut ja isäsi, tuo arvossapidetty kristitty, alkoi tuntea loppunsa olevan lähellä, antoi hän minun huostaani erään kirjelmän sanoen sen olevan sinun perintösi. 'Heti kun minä olen kuollut', lausui hän, 'ja pesä on järjestetty sekä irtaimisto myyty (mikä nyt on tehty), jätä tämä kirjelmä poikani käteen ja opasta hänet Shawsin kartanoon, joka on Cramondin lähellä. Sieltä minä tulין ja sinne poikani palatkoon. Hän on järkevä poika', lopetti isäsi, 'ja vankka kävelijä, enkä epäile hänen pääsevän onnellisesti perille ja tulevan siellä hyvästi vastaanotetuksi.'»

»Shawsin kartanoon!» huudahdin minä. »Mitä yhteyttä isä paralla oli Shawsin kartanon kanssa?»

»Ei mitään», vastasi Mr Campbell. »Kuka sen on sanonut? Mutta sen perheen nimi, David poikaseni, on sama kuin senkin jota sinä kannat – Shawsin Balfour – vanha, kunniallinen ja maineikas suku, nykyisin ehkä jo sammunut. Myöskin sinun isäsi oli niin oppinut mies kuin hänen asemansa vaati. Ei kukaan johtanut koulua paremmin kuin hän, eikä hänellä ollut tavallisen opettajan käytös ja puhetapa, ja kuten itse muistat, soin minä aina mielelläni hänen seurustelevan säätyläisten kanssa pappilassa. Omat sukulaiseniakin Kilrennetin, Dunswiren, Minchin y. m. Campbellit ja muut tunnetut henkilöt olivat mielellään hänen seurassaan. Lopuksi, selvittääkseni asian perinpohjin, jätän tässä sinulle itse testamentin, jonka manalle mennyt veljemme on omakätisesti allekirjoittanut.»

Hän antoi minulle kirjelmän, jossa oli seuraava osoite: »Shawsin herran Ebenezer Balfourin käteen; jättää poikani David Balfour Shawsin kartanossa.» Sydämeni tykytti kovasti näiden suurten toiveiden koittaessa seitsentoista-vuotiaalle nuorukaiselle, Ettrickin köyhän maalaisopettajan pojalle.

»Mr Campbell», änkytin, »menisitkö te minun sijassani?»

»Varmasti», vastasi hän, »hetkeäkään epäilemättä. Tuollainen reipas poika kuin sinä kävelee Cramondiin, joka on Edinburgin lähellä, parissa päivässä. Jos taas nuo korkeat sukulaisesi – olen näet vakuutettu että he ovat sinun heimolaisiasi – kääntyttäisivät sinut oveltaan, olisi sinun vain käveltävä pari päivää takaisinpäin kolkuttaaksesi pappilan ovelle. Mutta mieluummin toivoisin kuitenkin, että sinut otetaan hyvin vastaan, kuten isäsikin arveli, ja joka tapauksessa toivon sinun kehittyvän vielä kerran suureksi mieheksi. Ja nyt, David poikaseni, vaatii omatuntoni minua käyttämään hyväkseni tätä eronhetkeä varjellakseni sinua maailman kiusauksilta.»

Hän katseli ympärilleen löytääkseen mukavaa istuinta, huomasi tien vieressä suuren kiven, istuutui vakavan näköisenä sille, ja kun aurinko nyt paistoi kahden kukkulan välistä suoraan silmiimme, asetti hän nenäliinan varjoksi kolmikulmaisen hattunsa päälle. Siinä hän sitten etusormi kohotettuna varoitti minua monista vääristä uskoista, joihin en ollenkaan tuntenut kiusausta, ja kehoitti minua ahkerasti rukoilemaan ja lukemaan Raamattua. Senjälkeen hän teki minulle selkoa siitä suuresta kartanosta, johon minun oli mentävä, sekä opasti minua miten siellä pitäisi käyttäytyä.

»Jokapäiväisessä elämässäsi ole nöyrä», sanoi hän. »Pidä mielessäsi» sanoi hän, »että vaikka oletkin ylhäistä sukua, olet kuitenkin maalla kasvanut. Elä saata meitä häpeään, David, elä saata meitä häpeään! Näytä siellä suuressa, varakkaassa kartanossa olevasi yhtä miellyttävä, yhtä viisas, kekseliäs ja vaitelias kuin muutkin. Mitä kartanonisäntään tulee – huomaa, hän on kartanonisäntä, – niin kunnia sille, jolle kunnia tulee. Huvikseen kartanonisäntää tottelee, – ainakin nuorukainen.»

»Lupaan teille koettaa seurata neuvojanne», vastasin.

»Hyvin puhuttu», virkkoi Mr Campbell lämpimästi. »Ja nyt, aineellisista asioista puhuakseni, täällä on minulla eräs käärö, jossa on neljä esinettä.»

Tätä sanoessaan hän kaivoi käärön vaivaloisesti esiin takkinsa hännystaskusta.

»Ensimmäinen näistä neljästä esineestä on sinun laillinen omaisuutesi: pieni rahasumma isäsi kirjoista ja huonekaluista, jotka minä olen ostanut, kuten alussa jo sanoin, myydäkseni voitolla tulevalle opettajalle. Toiset kolme ovat rouva Campbellin ja minun lahjojani, ja me olisimme erittäin iloiset, jos sinä ne ottaisit vastaan. Ensimmäisestä, joka on muodoltaan pyöreä, on sinulla suuri hyöty alkumatkallasi. Mutta, David, se on ainoastaan pisara meressä. Se auttaa sinua ainoastaan muutaman askeleen ja häviää kuin tuhka tuuleen. Toinen, joka on litteä ja neliskulmainen sekä kirjoituksella varustettu, tulee hyödyttämään sinua koko elämäsi ajan kuten tukeva sauva vaeltaessasi ja pehmeä päänalus sairastaessasi. Ja viimeinen, kuutiomainen, on avaava sinulle, sitä hartaasti toivon, tien parempaan elämään.»

Näin sanoen hän nousi seisoalleen, paljasti päänsä ja rukoili hetkisen ääneensä liikuttavin sanoin maailmalle lähtevän nuorukaisen puolesta. Sitten hän äkkiä sulki minut syliinsä ja puristi kiihkeästi rintaansa vasten, piti minua vähän matkan päässä itsestään katsoen minuun surullinen ilme kasvoillaan ja pyörähti sen jälkeen ympäri ja huutaen minulle hyvästit läksi puolijuoksua kiiruhtamaan takaisin samaa tietä, jota olimme tulleet. Jostakin toisesta se olisi arvattavasti näyttänyt naurettavalta; mutta minua ei naurattanut. Katselin hänen jälkeensä niin kauan kuin hän oli näkyvässä, eikä hän vähääkään hiljentänyt vauhtia eikä kertaakaan katsahtanut taakseen. Älysin nyt, että tuohon oli syynä suru, jonka poislähtöni hänelle tuotti, ja omatuntoni alkoi minua ankarasti soimata siitä että minä puolestani olin erittäin iloinen päästessäni pois täältä hiljaiselta maaseudulta suureen eloisaan kartanoon, keskelle rikkaita ja arvossa pidettyjä heimolaisiani.

»David, David», ajattelin itsekseni, »voitko todellakin olla niin kiittämätön? Voitko unhottaa vanhat muistot ja vanhat ystävät yhden ainoan nimen takia? Hyi, häpeä!»

Istuuduin kivelle, jolta tuo kunnan mies juuri oli lähtenyt ja avasin käärön nähdäkseni minkälaisia saamani lahjat olivat. Siitä, jota hän oli nimittänyt kuutiomaiseksi, en hetkeäkään ollut epä tietoinen: se oli taskussa kannettava pieni Raamattu; pyöreä esine oli shillingin raha; ja kolmas, jonka niin ihmeellisesti piti minua auttaa sekä terveenä että sairaana, oli pieni pala keltaista, karkeaa paperia, johon punasella musteella oli kirjoitettu seuraavaa:

"Miten kielon nestettä valmistetaan."

Ota kielonkukkia, purista niistä neste ja tislaa se kankaan läpi ja nauti siitä lusikallinen tahi pari tarpeen vaatiessa. Se saattaa mykät puhumaan, auttaa luuvalossa, vahvistaa sydäntä ja muistoa. Ja jos panet kukat tarkoin suljettuun lasiin, asetat sen muurahaiskekoon ja kuukauden kuluttua otat sen keosta ulos, on kukista kerääntynyt nestettä, joka sinun on pantava pieneen lasipulloon. Se on hyvää sairaille ja terveille, miehille ja naisille."

Papin omalla käsialalla oli siihen lisätty:

"Jos niukahutat jonkun jäsenen, hiero sillä kipeää paikkaa ja vatsataudissa nauti sitä lusikallinen tunnissa."

Luonnollisesti nauroin tälle kaikelle. Mutta nauruni oli kuitenkin surunvoittoista, ja aivan kuin paeten heitin myttyni sauvani päähän ja lähdin kaalamon yli kapuamaan sen toisella puolen kohoavalle kukkulalle. Tultuani viheriöivälle karjapolulle, joka kiemurteli kanervikon läpi, silmäsin viimeisen kerran Essendeanin kirkkoa, pappilan puistikkoa, hautausmaan reheviä pihlajoita, joiden alla äitini ja isäni lepäsivät.

2 LUKU

Perille.

Kun minä seuraavana aamuna saavuin muutaman kummun laelle, näin koko edessäni olevan seudun vähitellen laskeutuvan meren rantaan, ja keskellä rannikkoa, muutamalla pitkällä vuorenselänteellä, savusi Edinburgin kaupunki kuin paras polttouuni. Lippu liehui linnan tornissa ja ankkuroituja laivoja keinui satamassa. Niin kaukana kuin olinkin, erotin selvään nämäkin yksityisseikat, ja maalaispoika kun olin, pani tämä näky sydämeni sykähtelemään.

Heti sen jälkeen saavuin erään paimenen asunnolle ja sain siellä vähän tietoja Cramondin ympäristöstä. Vähän väliä kysellen tietä jatkoin matkaani Colintonin kautta pääkaupungista länteenpäin, kunnes saavuin Glasgowlin tielle. Siellä näin ilokseni ja ihmeekseni rykmentin sotamiehiä, aivan yht'aikaa jalkaa polkien, marssivan soiton tahdissa, vanha, punakka kenraali harmaan hevosen selässä rivin toisessa päässä ja toisessa komppania krenatöörejä korkeine hattuineen. Nähdessäni noita punatakkeja ja kuullessani tuota suloista soitantoa, valtasi minut elämänhalu.

Vähän matkaa kuljettuani sain tietää olevani Cramondin pitäjässä ja aloin senvuoksi kysellä Shawsin kartanoa. Vaan se nimipä näytti hämmästyttävän niitä, joilta tietä tiedustelin. Alussa tuumailin, että yksinkertainen, maantiellä pölyyntynyt maalaispukuni oli kovin suuri vastakohta tuolle ylhäiselle kartanolle, jonne aijoin. Mutta saatuani parilta kolmelta saman silmäyksen ja saman vastauksen, aloin epäillä, että Shawsissa itsessään oli jotain omituista.

Päästäkseni varmuuteen, muutin kysymysteni muotoa, ja tavattuani muutaman avomielisen miehen, joka kärrynaisalla istuen ajeli kujaa pitkin, kysyin tältä, oliko hän koskaan kuullut puhuttavan kartanosta, jota nimitettiin Shawsin kartanoksi.

Hän pysäytti kärrynsä ja katseli minua aivan samalla tavoin kuin toisetkin, joilta aikaisemmin olin asiaa tiedustellut.

»No, miksi niin!» sanoi hän.

»Onko se suuri kartano?» utelin.

»Epäilemättä», vastasi hän, »se on suuri, ränstynyt kartano.»

»Vai niin», sanoin minä, »mutta entäs talonväki?»

»Talonväki?» huudahti hän. »Oletteko hullu? Eihän siellä ole ketään, jota talonväeksi voisi sanoa!»

»Mitä?» kysyin minä. »Eikö Mr Ebenezeriäkään?»

»Kyllä, kyllä», vastasi mies. »Kartanonisäntä siellä kyllä on, jos häntä tarkoitate. Mitä sinulla, miekkosella, hänelle on asiaa?»

»Arvelin siellä saavani jonkun toimen», vastasin minä koettaen näyttää niin rohkealta kuin mahdollista.

»Mitä?» huudahti mies niin kiivaasti, että hänen hevosesakin säikähti.

»No niin, mies kulta», jatkoi hän sitten, »se ei kuulu minuun; mutta sinä näytät rehti pojalta ja jos tahdot minua uskoa, niin pysy erilläsi

Shawsista.»

Seuraava vastaantulija oli vilkas, pikkuinen mies, päässä kaunis, valkea tekotukka. Hän näytti minusta seudun parturilta, ja tietäen hyvin, että parturit ovat hyviä juorukelloja, kysyin minä häneltä suoraan, mikä Shawsin Balfour oli miehiään.

»Ai, ai», vastasi parturi, »ei mikään hyvä mies, ei ollenkaan hyvä mies», ja alkoi kärkkäästi kysellä, mitä minulla oli hänelle asiaa. Mutta minä olin häntä ovelampi, ja niin sai hän lähteä yhtä viisaana kuin oli tullutkin.

En kykene kuvaamaan, minkä iskun tämä antoi unelmilleni. Kuta hämäämpiä syytökset olivat, sitä ikävämmiltä ne minusta tuntuivat, ne kun olivat omiaan herättämään jos jonkinlaisia

arveluita. Minkälainen tuo talo oikeastaan oli, johon tietä kysyttäessä koko pitäjän väki säpsähti ja jäi tuijottamaan kysyjään? Ja mikä tuo mies oli, jonka huono maine saattoi ihmiset väistymään syrjään? Jos Essendeaniin olisi ollut vain tunnin kävelymatka, olisin jättänyt seikkailuni siihen ja palannut Mr Campbellin luo. Mutta kun jo olin kulkenut niin pitkän matkan, esti jo yksistään häpeä minua luopumasta yrityksestäni, ennenkuin saisin nähdä oliko syytöksissä perää. Oma arvontuntoni vaati jo minua tekemään niin, ja niin vastenmielisiltä kuin kuulemani asiat minusta tuntuivatkin ja niin haluton kuin kävelemiseen jo olinkin, kyselin edelleenkin tietä ja vaelsin eteenpäin.

Vähän ennen auringon laskua tapasin erään lihavan, kärttyisen näköisen naisen, joka tulla laahusti alas kukkulan rinnettä. Tehtyäni hänelle tavallisen kysymykseni, pyörähti hän tiukasti ympäri ja saattoi minut samalle kummulle, jolta hän juuri oli tullut. Sieltä hän osoitti minulle erästä suurta rakennusta, joka yksinäisenä seisoi keskellä niittyä lähimmässä laaksossa. Ympäristö mataloine kumpuineen ja metsän siimeksestä pilkistävine vesineen oli ihana ja viljavainiot näyttivät minusta reheviltä. Mutta itse rakennus näytti rappeutuneelta. Ei minkäänlaista tietä vienyt sinne. Savua ei noussut piipuista eikä merkkiäkään puutarhasta näkynyt. Sydäntäni ahdisti.

»Tuoko!» huudahdin.

Naisen kasvoilla kuvastui katkera viha.

»Siinä on Shawsin kartano», puhkesi hän puhumaan. »Verellä sitä on rakennettu, veri keskeytti sen rakennuksen ja veri on sille turmion tuottava. Katso», jatkoi hän, »minä syljen tähän maahan, minä kiroon sitä! Hirvittävä olkoon sen perikato! Jos tapaat kartanonisännän, kerro hänelle minun sanani, kerro hänelle, että Jennet Clouston on kaksitoista sataa ja yhdeksäntoista, kertaa kironnut hänet ja hänen väkensä ja vieraansa, poikansa, vaimonsa ja tyttärensä, – synkkä, synkkä olkoon heidän perikatonsa!»

Ja vaimo, jonka ääni puhuessa oli käynyt kaameaksi ja puoleksi laulavaksi, pyörähti äkisti ympäri ja meni matkaansa. Seisoin hiukset pystyssä siinä, mihin hän oli minut jättänyt. Siihen aikaan ihmiset vielä uskoivat noita-akkoihin ja kauhistuivat kirousta; ja tämä, ilmestyessään näin tärkeänä hetkenä kuin aave tien viereen estääkseen minua toteuttamasta aikomustani, herpasi jalkani.

Minä istuuduin ja aloin tuijottaa Shawsin kartanoon. Kuta kauemmin katsoin, sitä miellyttävämmältä näytti seutu. Kukkuvia orapihlajapensaita oli istutettu ylt'yleensä, lammaslauma oli niityllä laitumella, parvi peltovariksia leijaili taivaalla ja kaikki osoitti suotuisaa maaperää ja ilmanalaa. Mutta tuo kasarmintapainen rakennus keskellä tätä ihanuutta turmeli unelmani.

Maakansaa kulki ohitseni pelloilla istuessani siinä ojan reunalla, mutta minulla ei ollut halua tervehtiä heitä. Vihdoin meni aurinko mailleen, ja silloin huomasin kellertävää taivasta vasten savua kohoavan ohuena kiemurana talosta. Minulle ei savu näkynyt juuri selvempänä kuin kynttilän suitsu, mutta se ilmaisi minulle kuitenkin, että sisällä oli tulta, lämpöä ja keittopuuhiä sekä joku elävä asukas, joka tulen oli syyttänyt. Se tyynnytti sydäntäni.

Läksin noudattelemaan pientä polkua, joka matkani suuntaan kiemurteli heinikossa. Polku oli todellakin vähäpätöinen ollakseen ainoa tie ihmisasuntoon; mutta muuta en löytänyt. Se vei minut kohta kivistä hakattujen pilarien luo, joiden vieressä oli pieni, katoton hökkeli. Pilarien päälle oli asetettu vaakunakilvet. Pääkäytävää siitä nähtävästi oli aiottu, mutta jätetty keskentekeiseksi. Rautaporttien asemesta oli pari säleaidan palasta kiinnitetty olkiköydellä pilarien väliin, ja kun ei jälkeäkään puutarhamuurista tahi käytävästä näkynyt, johti polku, jota myöten olin tullut, oikealta puolen pilarien ohi taloa kohti.

Kuta lähemmä taloa tulin, sitä synkemmäksi se muuttui. Se näytti puolivalmiin talon sivurakennukselta. Pääty, jonka olisi pitänyt liittyä päärakennukseen, oli lattiasta asti seiniä vailla ja taivasta vasten se näytti portaineen ja tikapuineen muurauspaikalta, jossa työ oli kesken. Useissa ikkunoissa ei ollut laseja, yölepakot lentelivät niistä ulos ja sisään kuin kyyhkyset kyyhkyslakasta.

Yö alkoi jo olla käsissä päästessäni talon luo. Kolmea alimmaista ikkunaa, jotka olivat pieniä ja jotenkin korkealla maasta, valaisi sisällä palavan pienen liekin lepattava kajastus.

Tämäkö se nyt oli tuo herraskartano, johon minun oli taivallettava? Noidenko seinien sisällä minä olin löytävä uusia ystäviä ja alkava onnellisemman elämän? Niinköhän! Minun isäni talosta Essendeanissa loisti valo jo peninkulman päähän ja sen ovi avautui kerjäläisenkin kolkuttaessa!

Lähenin taloa varovasti, ja tarkasti kuunnellessani keksin jonkun sisällä kalistelevan astioita ja yskivän kuivasti. Mutta puhelua ei kuulunut eikä koiran haukuntaa.

Sikäli kuin pimeässä näin, oli ovi tehty yhdestä ainoasta suuresta puumöhkäleestä ja vahvasti raudoitettu. Sydän kurkussa kopautin kerran ja jäin odottamaan. Talossa syntyi synkkä hiljaisuus eikä äänettömyyttä hetken aikaan häirinyt muu kuin yölepakot pääni päällä. Kopautin uudelleen ja jäin taas kuuntelemaan. Korvani olivat jo silloin niin äänettömyyteen tottuneet, että selvään voim erottaa kellon naksutuksen sisästä sen hitaasti sekunteja laskiessa. Jos talossa joku oli, pysyi hän hiljaa kuin hiiri ja pidatti henkeään.

Olin jo vähällä lähteä tieheni; mutta viha sai minussa silloin vallan. Rupesin voimaini takaa ryskyttämään ovea ja huutamaan Mr Balfouria. Olin juuri täydessä touhussa, kun kuulin yskintää suoraan pääni päältä. Perädyttyäni kiireesti jonkun matkaa ja silmättyäni ylös, näin eräässä ennenmainituista ikkunoista suureen yömyssyyn verhotun miehen pään ja pyssyn piipun.

»Tämä on latingissa», sanoi ääni.

»Minulla on täällä kirje Mr Ebenezer Balfourille, Shawsin herralle. Onko hän täällä?»

»Keneltä?» kysyi pyssymies.

»Ei hän ole siellä eikä täällä», vastasin, sillä vihani alkoi kiehua.

»Hyvä!» kuului vastaus, »voit jättää sen kynnykselle ja korjata luusi sieltä.»

»Sitä en tee», huudahdin. »Tahdon jättää sen Mr Balfourin käteen, kuten minua on käsketty tekemään. Tämä on tärkeä kirje.»

»On mikä?» kysyi ääni terävästi.

Minä toistin sanani.

»Kuka sinä itse olet?» kuului seuraava kysymys hetken äänettömyyden jälkeen.

»Nimeäni en häpeä», vastasin. »David Balfouriksi minua nimitetään.»

Olen varma, että vastaukseni sai hänet säpsähtämään, sillä minä kuulin pyssyn kolahtavan ikkunalautaa vasten; ja vasta pitkän aikaa vaiettuaan hän kysyi omituisella äänenpainolla:

»Onko isäsi kuollut?»

Hämmästyin tästä niin suuresti, etten saanut sanaakaan suustani, vaan jäin seisomaan kuin puusta pudonnut.

»Hän on kuollut», jatkoi mies, »epäilemättä, ja sentähden sinä olet siis tullut oveani jyskyttämään.»

Taaskin äänettömyys, mutta sitten hän lopetti päättäväisesti:

»No niin, ukkoseni, minä päästän sinut sisään.»

Sen sanottuaan hän hävisi ikkunasta.

3 LUKU

Tutustun setääni.

Hetken perästä kuulin jonkun koluuttelevan salpoja ja ovi avattiin hyvin varovasti ja suljettiin taas heti kun olin päässyt sisään.

»Mene keittiöön eläkö koske mihinkään», sanoi ääni, ja sillä aikaa kuin talonisäntä itse asetteli salvat takaisin paikoilleen, haparoin minä pimeässä eteenpäin ja pääsin keittiöön.

Himmeästi palava kynttilä valaisi minulle autoiomman huoneen, mitä koskaan olen nähnyt. Puoli tusinaa ruoka-astioita oli hyllyllä. Pöytä oli katettu illallista varten, johon kuului vadillinen kauravelliä ja kuppi kaljaa. Sarvesta tehty lusikka odotti vadin vieressä. Paitsi jo mainitsemiani, ei tässä suuressa, kivistä muuratussa, autiossa kamarissa ollut muita esineitä kuin joukko lukittuja kirstuja pitkin seiniä ja munalukolla varustettu ruokakaappi nurkassa.

Heti kun viimeinen salpa oli paikallaan, tuli mies luokseni. Hän oli keskikokoinen, kumaraselkäinen, kapeaharteinen ja kasvoiltaan savenkarvainen olento. Iältään hän oli arvattavasti viiden- ja seitsemänkymmenen välillä. Yömyssy oli hänellä flanellista ja takin ja liivien asemesta oli yönuttu heitetty repaleisen paidan päälle. Partaansa hän ei näyttänyt pitkiin aikoihin ajaneen. Mikä minua kuitenkin enimmänsä kiusasi ja pelästytti oli se, ettei hän hetkeksikään jättänyt minua silmistään, vaan ei myöskään katsonut suoraan silmiini. Hänen ammattinsa ja sukuperänsä oli arvoitus, jota järkeni ei kyennyt ratkaisemaan, mutta enimmänsä hän näytti minusta Vanhalta, kunnottomalta palvelijalta, joka oli jätetty tähän suureen taloon ruokarahoillaan elämään.

»Onko sinun nälkä? kysäisi hän vilkaisten vatsapuoleeni, »jaksat kai syödä tuon vadillisen kauravelliä?»

Vastasin arvelevani, että se oli hänen oma illallisensa.

»Siitä ei väliä», sanoi hän, »minä tulen kyllä toimeen ilmankin. Minä pidän sitävastoin huolen oluesta, sillä se helpottaa yskääni.»

Hän joi kupin puolilleen, tähystellen juodessaan herkeämättä toisella silmällään minua, ja ojensi sitten äkkiä kätensä tokaisten: »Näytäppä se kirje tänne.»

Sanoin, että kirje oli Mr Balfourille eikä hänelle.

»Kenenkä sinä sitten luulet minun olevan?» sanoi hän, »Anna Aleksanderin kirje minulle!»

»Tiedätte isäni nimen?»

»Merkkillistä olisi, jos en tietäisi», vastasi hän, »sillä minä olen isäsi oikea veli, ja niin vähän kuin näytätkin pitävän minusta, talostani ja hyvästä kauravellistäni olen sinun oikea setäsi, David poikaseni, ja sinä minun oikea veljenpoikani. Anna nyt kirje tänne ja rupea aterioimaan.»

Jos olisin ollut muutamaa vuotta nuorempi, niin häpeissäni, masentuneena ja pettyneenä olisin purskahtanut itkemään. Mutta nyt en saanut suustani sanaakaan, en pahaa enkä hyvää, vaan annoin hänelle kirjeen ja istuuduin vellivatini ääreen niin peräti haluttomana, kuin nuori mies konsaan voi olla syömään käydessään.

Sillä välin setäni käänteli kirjettä käsissään tulta vasten puolin ja toisin.

»Tunnetko tämän sisällön», kysäsi hän äkkiä.

»Näettehän itsekin», vastasin, »että sinetti on ehyt.»

»Näen kyllä», sanoi hän, »mutta miksi sinä tänne tulit?»

»Kirjettä tuomaan.»

»Vai niin. Mutta epäilemättä on sinulla ollut joitakin toiveita», jatkoi hän viekkaasti.

»Myönnän todellakin toivoneeni varakkaiden sukulaisteni, joita minulla kerrottiin olevan, auttavan minua. Mutta mikään kerjäläinen minä en ole. Minkäänlaista apua en teiltä odota enkä halua mitään, jota ei vapaatahtoisesti minulle anneta. Niin köyhältä kuin näytänkin, on minulla tosi-ystäviä, jotka ilolla auttavat minua.»

»So, so!» sanoi Ebenezer setä, »elähän nyt sentään nenälleni hyppää! Kyllä me vielä hyvin sovimme. Ja nyt, David, jos sinä jo olet saanut kylliksesi sitä kauravelliä, niin pistelisin minäkin sitä vähän illalliseni täytteeksi. Voi, voi», jatkoi hän saatuaan minut jättämään tuolin ja lusikan »tämä on maukasta ja terveellistä ruokaa, – tämä on erinomaista ruokaa, tämä kauravelli.» Hän murisi hetken itsekseen ja jatkoi sitten: »Isäsi oli muistaakseni aika herkkusuu; hän oli vankka syöjä, joskohta ei mässäjä, mutta minä en saattanut kuin maistaa ruokaa.» Hän otti kulauksen kaljaa ja se kai huomautti häntä isännän velvollisuuksista, sillä hän jatkoi: »Jos sinua janottaa, niin vettä on tuolla oven takana.»

Siihen en vastannut mitään, seisoin vain jäykkänä ja katsoa tuijotin vihasta kiehuen setääni. Hän puolestaan jatkoi syöntiään kuin mies, jolla ei ole aikaa vitkastella, ja silmäili milloin kenkiini milloin kotikutoisiin sukkiini. Ainoastaan kerran, kun hän uskalsi katsoa ylemmäksi, yhtyivät meidän katseemme. Ei edes varaskaan, joka on yllätetty toisen taskuja kopeloimasta, voi näyttää niin hämmästyneeltä kuin hän silloin. Se pani minut arvailemaan, johtuiko tuo arkuus liian pitkästä erakkoelämästä, vai oliko se häviävä jonkun aikaa yhdessä oltua ja setäni muuttuva aivan toiseksi mieheksi.

Näistä mietteistäni herätti minut hänen terävä äänensä.

»Onko siitä jo pitkä aika kuin isäsi kuoli?» kysyi hän.

»Kolme viikkoa.»

»Hän oli salaperäinen mies, tuo Aleksander, – salaperäinen ja vaitelias mies», jatkoi hän. »Nuorena ollessaan ei hän juuri paljoa puhellut. Ei kai hän koskaan kertonut minusta?»

»Ennenkuin te itse minulle ilmoititte, en edes tiennyt, että hänellä oli veli.»

»Hyvänen aika, eikä Shawsistakaan, arvelen?»

»Ei hän maininnut sellaista nimeäkään», vastasin minä.

»No kaikkea!» huudahti hän. »Lujaluontoinen mies!»

Kaikkeen tähän hän näytti olevan erittäin tyytyväinen; mutta itseensä, minuun, vaiko isäni käytökseen hän oli tyytyväinen, se jäi minulle arvoitukseksi. Joka tapauksessa näytti kuitenkin vastenmielisyys ja ilkeys, joka hänessä minua kohtaan oli alussa herännyt, vähenevän, sillä hän hyppäsi seisoalleen, tuli huoneen yli taakseni ja löi minua olalle.

»Kyllä me vielä hyvin sovimme», puhkesi hän puhumaan. »Minä olen jo iloinen, että päästin sinut sisään. Tulehan nyt makuupaikalle.»

Ilmeekseni ei hän sytyttänyt kynttilää eikä lamppua, meni vain muutamaan pimeään käytävään, alkoi ähkien ja puhkien kompuroida ylös pitkiä portaita ja pysähtyi avoimen oven eteen. Minä olin seurannut hänen kintereillään parhaani mukaan hapuillen ja tunnustellen tietä. Hän pyysi minua astumaan sisään, ilmoittaen tämän olevan minun huoneeni. Seurasin hänen pyyntöään, mutta pysähdyin muutaman askeleen otettua ja pyysin tulta voidakseni käydä nukkumaan.

»Mitä vielä», sanoi hän, »onhan nyt kirkas kuutamo.»

»Eihän nyt valaise kuu eikä tähdet. Täällähän on pimeä kuin haudassa», koetin minä selittää. »En minä voi nähdä sänkyäkään.»

»Joutavia!» sanoi hän. »Tulta en minä kärsi huoneessa. Minä pelkään pahasti tulta. Hyvää yötä vain, David poikaseni.»

Ennenkuin ehdin tehdä uusia vastaväitteitä, paiskasi hän oven kiinni, ja minä kuulin hänen lukitsevan sen ulkoapäin. Nyt en tiennyt pitkö minun nauraa vai itkeä. Huone oli kylmä kuin kellari, ja vuode, jonka lopulta löysin, kostea kuin suosammal. Onneksi olin kuitenkin ottanut mukaan myttyini ja peitteeni, ja käärien viimeainitun ympärilleni, heittäydyin suuren sängyn viereen ja vaivuin raskaaseen uneen.

Päivän koittaessa heräsin ja huomasin olevani suuressa huoneessa, jonka seinät oli verhottu nahalla ja huonekalut koruompeluksilla varustettu. Valoa virtasi sisään kolmesta suuresta ikkunasta. Kymmenen tahi parikymmentä vuotta sitten se oli varmaan ollut niin miellyttävä makuukamari kuin toivoa voi, mutta kosteus, lika ja huono hoito sekä hiiret ja hämähäkit olivat sen sillä välin piloille turmelleet. Moni ikkunanruutu oli sitäpaitsi rikki ja siivo huoneessa oli todella sellainen, että minä

päätin setäni täällä viettäneen jonkun aikaa vihastuneiden naapuriensa piirittämänä – mahdollisesti Jennet Cloustonin piiritystä johtaessa.

Ulkona paistaa hellitteli aurinko, ja kun kurjassa huoneessani oli tavattoman kylmä, aloin koputtaa ja huutaa siksi kuin vanginvartiani tuli laskemaan minut ulos. Hän vei minut kaivolle rakennuksen takapuolelle ja kehoitti minua »pesemään naamani, jos halusin». Sen tehtyäni osailin omin neuvoin keittiöön, jossa setäni oli tehnyt tulen ja keitti parhaillaan kauravelliä. Pöydälle oli nyt asetettu kaksi vatia ja kaksi sarvilusikkaa, mutta kaljaa oli vain yksi kupillinen. Mahdollisesti ilmaisi katseeni kummastusta sen johdosta, ja setäni huomasi sen, koskapa hän kysyi ikäänkuin vastaukseksi mietteisiini, tekikö minun mieleni olutta – siksi hän kaljaansa nimitti.

Sanoin niin olevan asianlaidan, mutta hänen ei tarvitsisi siitä välittää.

»No, no!» tokaisi hän. »En minä tahdo kieltää sinulta mitään tarpeellista.»

Hän otti hyllyltä esiin toisen kupin. Mutta sen sijaan, että olisi täyttänyt sen kalja-astiasta, hän kaasi hämmästykseni siihen puolet toisesta kupista. Se oli jotain sellaista jalomielisyyttä, joka sai minut pidättämään henkeäni. Jos setäni todellakin oli saituri, oli hän niin juuriaan myöten, että hän miltei sai paheen arvokkaalta näyttämään.

Syömästä päästyämme setäni aukasi erään laatikon ja veti sieltä esiin savipiipun ja tupakkaa, josta otti piipun täyden, ennenkuin sulki takaisin laatikkoon. Sen tehtyään hän istuutui äänettömänä piippuaan imien ikkunan ääreen auringonpaisteeseen. Silloin tällöin hän käänsi harhailevan katseensa minuun, kysäisten aina silloin jotakin. Kerran hän virkkoi: »Entä äitisi?» Ilmoitettuani, että hänkin on kuollut, huudahti hän: »Hän oli kaunis tyttö!» Pitkän vaitiolon jälkeen hän kysyi: »Keitä ystäviä sinulla sitten on?»

Kerroin hänelle, että niitä olivat kaikki Campbell-nimisen perheen jäsenet, vaikka heistä ainoastaan yksi, pappi, oli autellut minua. Mutta silloin aloin tuumia, että setäni sai liian tarkan selon asemastani, ja kun olin hänen kanssaan kahden kesken, en olisi tahtonut hänen pitävän minua turvattomana.

Hän näytti mietiskelevän itsekseen tätä seikkaa, ja hetkisen kuluttua hän lausuikin: »David, poikaseni, sinä olet osunut oikeaan paikkaan tullessasi setä Ebenezerin luo. Minulla on suuret tuumat sukumme suhteen ja minä aion kohdella sinua oikeudenmukaisesti. Mutta sillä välin kuin minä mietiskelen, mikä sinulle olisi paras toimi – lakimiehen, papin vaiko sotilaan, josta pojat enimmänsä pitävät – en kärsi Balfourien alentuvan ylämaalais-Campbellien joukon edessä, ja pyydän sentähden sinua pitämään kielesi lukossa. Ei yhtä kirjettä, ei minkäänlaista viestiä, ei niin sanaa kellekään: taikka – tuossa on oveni.»

»Setä Ebenezer», lausuin minä, »minulla ei ole pienintäkään syytä epäillä teillä olevan muita kuin hyviä aikomuksia minun suhteeni. Siitä huolimatta pitääkää mielessänne, että minä tunnen oman arvoni. Omasta tahdostani en suinkaan tullut luoksenne. Ja jos ajatte minut ulos, lähden empimättä.»

Hän näytti joutuvan kokonaan pois suunniltaan.

»So, so, poika», virkkoi hän. »Elähän nyt! Odota päivä tahi pari. En minä mikään noita ole, löytääkseni onnesi vellivadin pohjalta. Mutta annahan minulle aikaa päivä tahi pari, eläkä virka sanaakaan kellekään, niin toden totta teen sinulle oikeutta myöten.»

»Hyvä juttu», vastasin minä, »siinä on kylliksi. Jos tahdotte auttaa minua, olen siitä iloinen, eikä kukaan tule saamaan vihiä asiasta.»

Minusta näytti (liian aikaiseen, voin nyt sanoa) siltä kuin olisi setäni nyt vallassani, ja aloin sen tähden selvittää hänelle, että vuoteeni ja makuuvaatteeni täytyy tuulettaa ja panna kuivamaan auringonpaisteeseen, sillä sellaisessa pesässä en mitenkään saata nukkua.

»Sinunko vai minun taloni tämä on?» tiuskasi hän ankarasti ja vaikenin sitten äkkiä. »Ei, ei», jatkoi hän hetken perästä, »en minä sitä tarkoita. Mikä on minun on sinunkin, David poikaseni, ja mikä on sinun on minunkin. Veri on vettä sakeampi, eikä täällä ole muita eläviä olennoita kuin sinä ja minä.»

Ja sitten hän alkoi tehdä selkoa suvustamme, sen laajuudesta ja isästään, joka alotti talon rakentamisen, sekä itsestään, joka keskeytti rakentamisen, se kun muka oli jumalatonta tuhlausta.

Silloin päätin kertoa hänelle, mitä Jennet Clouston oli *käskenyt sanomaan*.

»Se roisto!» huudahti hän. »Kaksitoistasataa ja viisitoista – sehän on juuri niin monta päivää kuin on kulunut siitä kun sen roiston saatoin vararikkoon! No hyvä, David, hänet täytyy paistaa kuumilla kivillä ennenkuin minä olen tyydytetty! Noita-akka – ilmeinen noita-akka! Minä lähden lakimiesten puheille.»

Näin sanoen hän avasi erään arkun ja otti sieltä vanhat, mutta hyvin säilytetyt liivit ja takin sekä jotenkin hyvän huopahatun, kuitenkin ilman nauhaa. Ne hän puki kiireesti päälleen ja oli juuri ulos lähdössä, kun joku ajatus juolahti hänelle päähän.

»Minä en voi heittää sinua yksiksesi tänne taloon», sanoi hän. »Minun täytyy jättää sinut ulos ja lukita ovet.»

Veri syöksähti päähäni.

»Jos jätätte minut ulos lukittujen ovien taa, näette minut viimeisen kerran teille ystävällisenä.»

Kalpeana ja huultaan purren hän pyörähti silloin takaisin.

»Ei tällä tavoin», virkkoi hän vihaisesti katsellen huoneen nurkkaan, »ei tällä tavoin minun suosiooni päästä, David.»

»Hyvä herra», lausuin minä, »ikänne ja sukulaisuutemme tähden en tahdo halveksua suosiotanne. Mutta minua on opetettu pitämään huolta itsestäni, ja vaikka te kuinkakin olisitte setäni ja sukulaiseni, en tahdo sellaisesta hinnasta ostaa teidän ystävyystänne.»

Setä Ebenezer meni ikkunan luo ja katseli hetken aikaa ulos. Minä näin hänen vapisevan kuin iäkkään vanhuksen. Mutta kääntyessään minuun päin, väikkyi hymy hänen kasvoillaan.

»Hyvä», sanoi hän, »meidän täytyy antaa myöten ja hillitä itseämme. Minä en mene minnekään, siinä kaikki!»

»Setä Ebenezer», sanoin minä, »tämä ei mielestäni selvitä asiaa. Te kohtelette minua kuin varasta. Te ette kärsi minua täällä talossanne, sen osoitatte minulle joka sanallanne, joka hetki. Ei voi olla mahdollista, että te pidätte minusta. Ja mitä minuun itseeni tulee, niin olen puhunut teille tavalla, jolla en luullut kellekään joutuvani puhumaan. Miksi tahdotte pidättää minua. Päästäkää minut pois. Antakaa minun mennä ystäväni luo, jotka pitävät minusta.»

»Ei, ei, ei, ei», sanoi hän kiihkeästi. »Minä pidän sinusta paljon. Kyllä me vielä hyvin sovimme. Ja taloni maineen takia en voi päästää sinua takaisin. Jää vain tänne ja ole ääneti, niin olet hyvä poika. Pysy vain täällä hiljaa jonkun aikaa, niin saat nähdä että me tulemme toimeen toistemme kanssa.

»Hyvä», sanoin minä hetken asiaa ajateltuani. »Minä jään tänne joksikin ajaksi. Onhan luonnollisempaa, että minua auttavat sukulaiseni eikä vieraat. Ja jollemme sovi yhdessä elämään, koetan parhaani mukaan katsoa, ettei syy siihen olisi minun.»

4 LUKU

Joudun suureen vaaraan Shawsin kartanossa.

Vaikka päivä olikin alkanut niin huonosti, kului se siitä huolimatta jotenkin rauhallisesti. Päivälliseksi söimme taas kauravelliä kylmänä ja illalliseksi kuumana. Kauravelli ja kalja oli setäni ainoa ruoka. Hän puheli vähän ja senkin entiseen tapaansa, tehden yksikantaisen kysymyksen aina pitkän äänettömyyden perästä. Ja koettaessani saada hänet puhumaan tulevaisuudestani, vaikenin hän jälleen. Hän salli minun mennä huoneeseen, jonka ovi oli keittiön oven vieressä, ja sieltä löysin suuren joukon sekä latinan- että englanninkielisiä kirjoja, joiden parissa kului koko iltapuoli päivää erittäin hauskaasti. Aika kului todellakin niin nopeasti kirjojen ääressä, että aloin jo melkein tyytyä Shawsin luona olooni, eikä mikään muu kuin setäni näkeminen ja hänen vilkkuilevat silmänsä herättänyt minussa epäluuloja.

Eräs tekemäni löytö pani minut ajattelemaan. Se oli muuan kirjoitus erään Patrick Walkerin julkaiseman lentolehden päällyksessä. Kirjoitus oli selvästi isäni käsialaa ja kuului: »Veljelleni Ebenezerille, hänen viidentenä syntymäpäivänään.» Tämä oli minulle vaikea arvoitus siksi, että isäni olisi täytynyt, nuorempi veli kun luonnollisesti oli, joko suuresti erehtyä, tahi osata kirjoittaa komeata, selvää ja miehekästä käsialaa jo nuorempana kuin viisivuotiaana.

Koetin haihduttaa näitä mietteitä mielestäni, mutta vaikka otin esiin monta mieltäkiinnittävää teosta, vanhaa ja uutta, historiallisia, runo- ja kertomuskirjoja, oli aina tuo isäni käsiala silmäini edessä. Ja kun viimein menin keittiöön takaisin, kysyin ensi sanoikseni setä Ebenezeriltä oliko isäni ollut hyvin teräväoppinen.

»Aleksanderko? Ei ollenkaan!» kuului vastaus. »Minä opin paljoa helpommin. Minä olin nokkela poika nuorena ollessani! Ja entäs vielä, minä opin lukemaan samaan aikaan kuin hänkin!»

Tämä hämmästytti minua yhä enemmän. Mutta silloin pälkähti eräs ajatus päähäni ja minä kysyin, olivatko hän ja isäni kaksoiset.

Hän hyppäsi ylös tuolilta ja sarvilusikka kirposi hänen kädestään lattialle.

»Miksi sinä sitä kysyt?» tiuskasi hän ja tarttui rintaani katsoen tiukasti silmiini. Hänen silmänsä olivat pienet ja kiiluvat kuin linnun ja vilkkuivat omituisesti.

»Mitätä nyt?» kysyin minä levollisesti, sillä minä olin paljoa voimakkaampi häntä enkä vähällä säikähtänyt. »Kätenne pois rinnastani! Tällainen kohtelu ei kelpaa.»

Setäni näytti vaivalla hillitsevän itsensä.

»David, poikaseni», sanoi hän, »sinun ei pitäisi puhua kanssani isästäsi. Siinä syy.»

Hän istuutui hetkiseksi, yhä vain vapisten ja silmiään räpyttäen.

»Hän oli minun ainoa veljeni», lisäsi hän – ei kuitenkaan lämpimästi – otti sitten lusikkansa ylös lattialta ja rupesi jatkamaan keskeytynyttä syöntiään, mutta yhä vain tutisten.

Se, että hän oli käynyt minuun käsiksi, ja tuo äkillinen rakkauden ilmaus isä-vainajaani kohtaan oli minulle niin täydellisesti käsittämätöntä, että minä aloin sekä pelätä että toivoa. Toiselta puolen aloin epäillä, että setäni ehkä oli hullu ja mahdollisesti vaarallinenkin, toiselta puolen taas muistui vasten tahtoani mieleeni eräs kansansuussa kiertelevien rekiviisujen tapainen tarina muutamasta köyhästä pojasta, suurenlaisen omaisuuden laillisesta perijästä, ja hänen ilkeästä sukulaisestaan, joka koetti anastaa hänen omaisuutensa. Tarina ei mielestäni oikeastaan minuun sopinut, sillä mitäpä setäni olisi tahtonut sukulaisesta, joka melkein kerjäläisenä oli tullut hänen ovelle koputtamaan, etenkin kun hänellä oli syytä pelätä tätä.

Näiden mietteiden johdosta, jotka kyllä minusta olivat kaikkea perää vailla, mutta jotka kuitenkin juurtuivat mieleeni, aloin nyt minäkin puolestani silmäillä häntä salakavalasti, ja niin istuimme pöydän ääressä kuin kissa ja hiiri, kumpikin pitäen salaa toistaan silmällä. Hänellä ei enää ollut mitään minulle sanomista, ei hyvää eikä pahaa, mietiskeli vain ahkerasti jotain itsekseen. Ja

kuta kauemmin me istuimme ja kuta enemmän minä häntä tarkastelin, sitä varmemmaksi tulin, että tuo jokin oli minulle vihamielistä.

Korjattuaan astiat pöydältä pois ja täytettyään piippunsa, samoin kuin aamullakin, hän veti tuolin uuninurkkaan ja istui siellä hetken aikaa selin minuun piippuansa imien.

»David», sanoi hän viimein, »minä olen tässä mietiskellyt – .»

Hän oli taas hetken ääneti ja kertoi sitten sanansa

»Ennenkuin sinä synnyitkään, minä puolittain lupasin sinulle pienen summan rahaa», jatkoi hän. »Lupasin sen isällesi. Huomaa ettei siinä ollut mitään sitovaa. Oli vain miesten pilapuhetta viinin ääressä. No niin. Minä erotin rahat omistani – se oli suuri uhraus, mutta lupaus kuin lupaus – ja nyt niistä on kasvanut aivan tarkalleen – aivan penssilleen – », siinä hän taas vaikenä ja sanoa tokaisi sitten – »penssilleen neljäkymmenen punnan suuruinen summa!» Tämän sanottuaan hän heitti minuun olkansa yli merkitsevän silmäyksen ja lisäsi seuraavassa silmänräpäyksessä melkein hätäisesti: »Skotlantilaisen punnan!»

Kun Skotlannin punta on sama kuin Englannin shillinki¹, oli tuon muutaman sekunnin tuumailun synnyttämä erotus sängen suuri. Huomasin sitäpaitsi selvään, että koko juttu oli valhetta ja keksitty jossakin tarkoituksessa, josta minun täytyi saada selvä. Vastasin sentähden leikillisellä äänellä:

»Oho, muistelkaapa tarkemmin! Eiköhän se ollut Englannin puntaa!»

»Juuri niin sanoinkin», selvitti setäni. »Englannin puntaa! Ja jos tahdot mennä minuutiksi ulos katsoaksesi vain millainen ilma nyt on, haen rahat esiin ja kutsun sinut sitten takaisin sisään.»

Tein hänen pyyntönsä mukaan, myhäillen halveksivasti itsekseni sille, että hän luuli minut niin helposti pettävänsä.

Yö oli pimeä. Joku yksinäinen tähtönen pilkisti esiin pilvien lomasta. Ja seisoessani ulkona oven edessä kuulin tuulen kolkosti vaikeroivan kaukana kukkulain lomissa. Tuumailin itsekseni ilmassa olevan ukkosta, ollenkaan aavistamatta miten suuri merkitys sillä oli oleva minulle, ennenkuin ilta oli kulunut.

Kun minut kutsuttiin takaisin sisään, laski setäni kouraani kolmekymmentä seitsemän kultaista guinean² rahaa. Loput, pientä kulta- ja hopearahaa, hän piti kädessään. Mutta siinä hänen rohkeutensa petti ja hän pistikin ne omaan taskuunsa.

»Siinä on», sanoi hän. »Se riittää sinulle. Minä olen omituinen mies, ja omituisella miehellä on omituiset tavat. Mutta sanani on sitova ja tässä on siitä todistus.»

Setäni näytti minusta sinä hetkenä niin saiturimaiselta, että tämä äkillinen anteliaisuus sai minut kokonaan hämilleni enkä kyennyt sanallakaan kiittämään häntä.

»Ei sanaakaan!» sanoi hän. »Elä kiitä minua. Minä en halua kuulla kiitoksia. Minä täytän velvollisuuteni. En mene väittämään, että jokainen olisi noin menetellyt. Mutta minä puolestani olen iloinen (vaikka olenkin tarkka mies) voidessani tehdä veljeni pojalle oikeutta myöten, ja minusta on hauskaa ajatella, että nyt sovimme elämään yhdessä kuten hyvät ystävät ainakin.»

Minä puolestani olin hänelle niin kohtelias kuin osasin. Mutta koko ajan ihmettelin, mitähän nyt oli tuleva ja miksi hän oli pidättänyt itselleen osan kallisarvoisista guineoista, sillä hänen sen johdosta antamaansa selitystä ei pikku lapsikaan olisi hyväksynyt.

Seuraavassa tuokiossa setäni vilkaisi taas minuun syrjäsilmillä.

»Ja nyt» sanoi hän, »palvelus palveluksesta.»

Sanoin olevani valmis osoittamaan hänelle kiittollisuuttani siihen määrään kuin olin velvollinen ja jäin odottamaan jotain tavatonta pyyntöä. Mutta kun hän viimeinkin rohkaisihe puhumaan, oli hänellä vain sanottavana minulle (mielestäni aivan oikein), että hän alkoi jo vanheta ja lamautua ja että hän pyytäisi minua auttamaan häntä talon ja pienen puutarhan laittamisessa.

---

¹ Engl. punta (noin 25 Smk.) = 20 shillinkiä, 1 shillinki = 12 pensää.

² 1 guinea = 21 shillinkiä.

Lausuin olevani valmis auttamaan häntä.

»Hyvä», sanoi hän, »alota siis.»

Hän kaivoi taskustaan ruostuneen avaimen.

»Tässä on», sanoi hän, »avain porrastorniin rakennuksen tuonnimmaisessa päässä. Sinä pääset sinne ainoastaan ulkoapäin, sillä se osa taloa on keskeneräinen. Mene ovesta sisään, nouse sitten portaita ylös ja tuo tänne alas se laatikko, joka on portaiden päässä. Siinä on papereja», lisäsi hän.

»Saanko ottaa tulen mukaani, sir?» kysäisin minä.

»Ei, ei», vastasi hän nokkelasti. »Ei mitään valoa minun talossani.»

»Vai niin», sanoin. »Ovatko portaat hyvät?»

»Mainiot», vastasi hän, ja lisäsi, kun jo olin menossa: »Pysy likellä seinää. Portaissa ei ole käsipuita, mutta astuimet ovat varmat.»

Menin ulos synkkään yöhön. Tuuli yhä valitteli kaukana, vaikka Shawsin kartanolle ei päässyt henkäystäkkään. Oli tavattoman pimeä ja minusta tuntui turvallisemmalta kulkea seinän viertä siksi kuin saavuin porrastornin oven kohdalle talon keskeneräiseen päähän. Minä olin juuri saanut avaimen reikään ja vääntänyt sitä, kun yhtäkkiä ilman tuulen henkäystä tai ukkosen jyrinää, koko taivas leimahti häikäisevän kirkkaaksi pimitäkseen seuraavassa silmänräpäyksessä yhtä synkäksi kuin ennenkin. Minun täytyi peittää kädellä silmäni tottuakseni uudelleen pimeään ja torniin astuessani olin vielä puolisokea.

Sisällä oli niin pimeä että tuskinpa näki hengittääkään. Minä haparoin käsilläni ja jaloillani ympärilleni ja pian löysinkin seinän ja portaat. Seinä tuntui olevan sileäksi hakatusta kivistä. Portaatkin, vaikka olivatkin melkein liian jyrkät ja kaidat, olivat muuratut ja kiilloitetut. Astuimet olivat säännölliset ja vakavat jalan alla. Muistaen mitä setäni oli kaidepuista sanonut, pysyttäydin likellä seinää ja läksin pilkkosen pimeässä, pamppailevin sydämin, nousemaan ylös.

Shawsin kartano oli viisikerroksinen, ullakkoa lukuunottamatta. Minusta tuntui kuin raput ylempänä olisivat käyneet ilmakkaammiksi ja hiukan valoisammiksi. Mietiskellessäni syytä siihen leimahti toinen salama. Etten silloin huudahtanut ääneen, johtui siitä, että pelko kuristi kurkkuani, ja etten pudonnut alas, riippui enemmän taivaan armosta kuin omasta voimastani. Tunkeutuessaan seinän raoista sisään valasi salama joka sopukan ja minä huomasin kiipeäväni korkealla avonaisten rakennustelineitten päällä. Mutta tuo sama salama näytti myöskin minulle, että portaat olivat tavattoman kapeat ja että toinen jalkani sillä hetkellä oli ainoastaan parin tuuman päässä kuilun partaalta.

Nämä olivat siis nuo mainiot portaat, ajattelin, ja se ajatus sai minussa jonkunlaisen raivokkaan rohkeuden leimahtamaan. Setäni oli varmasti lähettänyt minut tänne joutuakseni suureen vaaraan, ehkä kuolemaankin. Minä vannoin ottavani selon siitä, mikä tuo »ehkä» oli, vaikka taittaisinkin niskani sen takia, ja läksin nelin kontin ryömien jatkamaan nousuani niin hitaasti kuin mahdollista, tunnustellen joka tuuman edessäni ja koettaen jok'ainoaan kiven kestävyyttä. Pimeys näytti salaman jälkeen tulleen kahta synkemmäksi. Eikä siinä kaikki, sillä yölepakkojen äänekäs surina ylhäällä tornissa kiusasi korviani ja hämmensi ajatukseni. Ja alas lentäessään nuo ilkeät siivekkäät tupsahtelivat tuon tuostakin vasten kasvojani ja ruumistani.

Torni oli luullakseni kuusikulmainen ja jokaiseen rappujen käänteeseen oli asetettu erilainen suuri kivi, joka yhdisti eri porraskaksot toisiinsa. Kerran olin juuri pääsemässä sellaiseen nurkkaukseen, kun tapani mukaan tietä eteenpäin tunnustellessani, käteni luiskahtikin kivenkulman yli eikä sen takana tavannut muuta kuin tyhjyyttä. Portaat loppuivat siihen. Lähettää tottumaton kapuamaan niitä ylös pilkkosen pimeässä oli sama kuin lähettää hänet varmaan kuolemaan, ja vaikka minä olinkin turvassa, – siitä kiitos salamoille ja omalle varovaisuudelleni – sai jo paljas ajatuskin siitä perikadosta, johon olin joutumaisillani ja siitä kammottavasta korkeudesta, josta olisin pudonnut alas, minut kauhusta hikoilemaan ja herpasi minun jäseneni.

Mutta nyt tiesin mitä minun oli tekeminen. Minä käännyn takaisin ja läksin kopeloiden laskeutumaan alas vihasta kirvelevin sydämin. Puolimatkään päästyäni tuli äkillinen ja ankara

tuulenpuuska, joka tornia hetkisen puisteltuaan kuoli pois. Alkoi sataa ja ennenkuin pääsin maahan, tuli vettä taivaan täydeltä. Minä pistin pääni ovesta ulos ja katsoin pitkin seinää keittiöön päin. Ovi, jonka minä lähtiessäni olin sulkenut, oli nyt auki ja heikko valon kajastus virtasi siitä ulos. Minä olin näkevinäni miehen haamun seisovan sateessa ikäänkuin kuuntelemassa. Silloin leimahti häikäisevä salama, ja sen valossa näin selvään setäni seisovan juuri siinä missä olin otaksunutkin. Salamaa seurasi tärisyttävä jyrinä.

Arveliko nyt setäni jyrinän syntyneen minun putoamisestani vai kuuliko hän siinä Jumalan äänen huutavan murhaa, jätän lukijan arvattavaksi. Varmaa vain on, että hänet valtasi kamala pelko ja että hän syöksyi sisään huoneeseen jättäen oven auki. Minä kiiruhdin niin hiljaa kuin mahdollista hänen jälkeensä ja päästyäni huomaamatta keittiöön, seisahduin tarkastelemaan häntä.

Hän oli jo ehtinyt avaamaan nurkkakaapin, ottanut sieltä suuren taskumatintin paloviinaa ja istui nyt pulloineen pöydän ääressä selin minuun. Tuontuostakin puistatti väristys hänen ruumistaan ja hän ähki raskaasti. Vähänväliä hän vei pullon huulilleen ja joi raakaa väkijuomaa pitkin siemauksin.

Minä astuin likemmäksi, menin ihan hänen taakseen ja lyöden häntä olkapäille huudahdin. »Aha!»

Setäni päästi määkinän tapaisen parahduksen, levitti sylinsä ja tupertui lattialle kuin kuollut. Säikähdin siitä hiukan; mutta ennen kaikkea oli minun pidettävä huolta itsestäni enkä sentähden ollenkaan epäillyt jättää häntä virumaan siihen, mihin oli kaatunut. Avaimet riippuivat nurkkakaapissa, ja aikomukseni oli varustautua aseella ennenkuin setäni tointuisi ja kykenisi keksimään uusia konnuuksia. Nurkkakaapissa oli muutamia pulloja sisältäen nähtävästi lääkkeitä, sekä laskuja ja muita papereita, jotka minä kyllä olisin kernaasti lähemmin tarkastanut, jos vain minulla olisi ollut siihen aikaa. Vielä oli kaapissa joitakuita minulle arvottomia tarvekaluja. Kävin nyt arkkujen kimppuun. Ensimmäinen oli täynnä jauhoja, toisessa oli olkilyhteisiin kätkettynä rahapusseja ja papereita; kolmannesta löysin monenlaisten tavaroiden seasta – enimmäkseen olivat ne pukutarpeita – ruostuneen, kurjannäköisen ja tupettoman ylämaalais-tikarin. Piilotin sen liivieni sisäpuolelle ja käännyin setääni päin.

Hän virui samassa asennossa mihin oli tupertunutkin, kokoon kyyristyneenä ja toinen polvi ja käsi ojennettuna sivulle. Hänen kasvonsa olivat sinertävät ja hengityskin näytti lakanneen. Aloin peljätä hänen kuolleen. Noudin vettä ja kaasun sen hänen kasvoilleen. Siitä hän näytti vähän tointuvan ja alkoi liikutella huuliaan ja räpäytellä silmiään. Viimein hän katsahti ylös, ja kun hän huomasi minut, kuvastui hänen silmistään yli-inhimillinen pelko.

»Oletko sinä elossa?» sopersi hän. »Kuule mies, oletko sinä elossa?»

»Olenpa tietenkin», vastasin, »enkä siitä juuri teitä kiittele!»

Hän oli alkanut syvään huokaillen haukkoa henkeänsä.

»Sininen lasipullo – », sammalsi hän, »kaapissa – sininen lasipullo – .»

Hänen hengityksensä kävi yhä harvemmaksi.

Minä kiiruhdin kaapille ja löysinkin sieltä sinisen, reseptillä varustetun lääkepullon. Juoksin sen kiireimmän kautta sedälleni.

»Se on entinen kipuni», sanoi hän toinnuttuaan hiukan. »Sydänvaiva, David.»

Minä asetin hänet istumaan tuolille ja silmäilin häntä. Toden totta kävi säälikseni noin sairaannäköinen mies, mutta minussa kiehui oikeutettu viha ja minä esitin hänelle kysymykset, joihin tahdoin selitykset: Miksi hän valehteli minulle joka sanassaan, miksi hän pelkäsi minun jättävän hänet; miksi hänestä oli vastenmielinen viittaus siihen, että hän ja isäni olivat kaksoset – »Siksikö, että se on totta?» kysyin. »Miksi hän oli antanut minulle rahaa, johon minulla varmasti ei ollut mitään oikeutta, ja lopuksi, miksi hän oli koettanut surmata minut.»

Hän kuunteli kaikki kysymykseni vaieten ja pyysi sitten päästä levolle.

»Minä vastaan sinulle huomenna», vakuutti hän »yhtä varmaan kuin tahdon kuolla.»

Hän oli niin heikon näköinen, etten voinut olla pyyntöön myöntymättä. Lukitsin kuitenkin hänet omaan huoneeseensa ja pistin avaimen taskuuni. Sen tehtyäni menin takaisin keittiöön, laitoin sinne sellaisen tulen, jota siellä ei moneen pitkään vuoteen oltu pidetty, ja kääriytyen peitteeseeni laskeuduin levolle arkkujen päälle ja vaivuin uneen.

5 LUKU

Minä lähden Queens Ferryyn.

Sinä yönä satoi paljon ja seuraavana aamuna puhalsi purevan kylmä luodetuuli ajaen repaleisia pilvenhattaroita edellään. Ennen auringon nousua ja viimeisten tähtien sammumista kävelin kuitenkin purolle ja uin eräässä sen syvässä pyörteessä. Kylmän veden vielä ihoani kihelmöidessä menin sisään, korjailin tulta, istuuduin sen ääreen mieltäkseni perinpohjin asemaani.

Nyt olin varma siitä että setäni oli viholliseni. Varmaa oli myöskin, että elämäni oli minun kädessäni ja että setäni oli paneva parhaansa saattaaksensa minut perikatoon. Mutta minä olin nuori ja uskalias ja kuten useimmilla maalaispojilla oli minullakin suuret käsitykset viekkaudestani. Olin tullut hänen ovelle kerjäläisenä ja melkein lapsena. Hän oli kohdellut minua kavalasti ja väkivaltaisesti. Paras päätös asialle olisi, jos minä rupeaisin käskijäksi ja ohjaisin häntä kuin lammasta.

Istuin siinä tulen ääressä imien polveani ja naureskellen itsekseni. Ajatuksissani kuvittelin itseni puristavan häneltä salaisuuden toisensa perästä ja pääseväni tuon miehen käskijäksi ja ohjaajaksi. Kerrotaan, että Essendeanin noita oli tehnyt peilin, josta saattoi nähdä tulevaisuutensa. Sellaisen peilin täytyi olla valmistettu jostain muusta aineesta kuin hehkuvista hiilistä, sillä minä en nähnyt yhdessäkään niistä tulevaisuuden kuvista, joita siinä istuessani katselin, laivaa, karvalakkista merimiestä, kivusta lyijynraskaaksi käynyttä päätäni, enkä merkkiäkään niistä kärsimyksistä, jotka odottivat minua.

Hetken kuluttua läksin pää täynnä ajatuksia nousemaan portaita vapauttaakseni vankini.

Hän toivotti minulle kohteliaasti hyvää huomenta. Minä vastasin alentuvasti ja itsetietoisesti hymyillen. Pian istuimme aamiaispöydän ääressä, ikäänkuin ei mitään olisi tapahtunut.

»No, sir», kysyin minä ivallisella äänellä, »eikö teillä ole mitään sanomista minulle?» Ja kun en mitään selvää vastausta saanut, jatkoin: »On jo aika tulla ymmärtämään toisiamme. Te pidätte minua maalaispojan pöllönä, jolla ei ole enempää tervettä järkeä eikä rohkeutta kuin vellikapustalla. Minä taas luulin teitä hyväksi mieheksi, tai en ainakaan muita huonommaksi. Näyttää siltä kuin molemmat olisimme erehtyneet. Mitä syytä teillä on pelätä minua, pettää minua ja vaania henkeäni – ?»

Hän murisi jotain leikistä ja että hän piti pienestä pilasta. Mutta nähtyään minun hymyilevän, hän muutti puhetapansa ja vakuutti minulle tekevänsä kaikesta selon heti kun olimme syöneet. Minä näin hänen naamastaan, ettei hänellä ollut valmista valhetta, minkä minulle syöttäisi, vaan että hän nyt oli täydessä touhussa jotain kelpaavaa keksiäkseen. Olin juuri aikeissa sanoa hänelle huomioni, kun joku koputti ovelle.

Pyytäen setääni pysymään paikallaan menin avaamaan ja näin oven takana puolikasvuisen, merimiespukuun puetun poikasen. Heti kun hän näki minut, tanssi hän muutamia askeleita merimiestanssia, josta en koskaan tähän asti ollut kuullut puhuttavankaan, sitä vähemmin nähnyt, näpäytellen sormiaan ja viskellen jalkojaan erittäin nokkelasti. Siitä huolimatta hän oli kylmästä sinisenä. Ja hänen kasvoillaan oli puoleksi itkevä, puoleksi naurava ilme, joka näytti kovin surkuteltavalta eikä ollenkaan sopinut yhteen tuon iloisen tanssin kanssa.

»Kuinkas voit, toveri?» kysyi hän narrimaisella äänellä.

Minä kysyin tyynesti syytä hänen iloonsa.

»Ah, iloani!» sanoi hän, ja alkoi sitten laulaa:

»Se mulle on huvi, kun tullut on suvi,
se vuoden aika parhain»;

»No niin», sanoin minä, »jos sinulla ei ole mitään asiaa, jätän minä, julmasti kyllä, sinut oven taa.»

»Seis, veli!» huudahti hän. »Etkö sinä ollenkaan leikkiä ymmärrä? Vai tahdotko sinä, että minä saisin kuuman selkäsaunan? Minulla on kirje ukko Heasy-oasyltä Mr Belflowerille³.»

Puhuessaan hän näytti kirjettä.

»Ja kuule, toveri», lisäsi hän, »minä olen nälkäinen kuin susi.»

»Hyvä», sanoin minä, »tule sisään, niin saat palan haukatakseksi, jos sinä siitä mielevämmäksi tulet.»

Minä vein hänet sisään ja asetin istumaan omalle paikalleni, jossa hän ahnaasti kävi aamiaisemme jäännösten kimppuun, iskien tuon tuostakin minulle silmää ja kujehtien naamallaan tavalla, jota tuo hullu parka piti luullakseni miehekkäänä.

Sillä aikaa oli setäni lukenut kirjeen ja istui nyt ajatuksiinsa vaipuneena. Yhtäkkiä hän hyppäsi vilkkaasti ylös ja vei minut huoneen etäisimpään nurkkaan.

»Lueppa tämä», sanoi hän pistäen kirjeen käteeni.

Kirje, joka nyt on tuossa edessäni, kuuluu sanasta sanaan näin:

»Harwesin ravintolassa, Queens Ferryssä.

Sir, – täällä minä olen, köydet maissa, ja lähetän laivapoikani tuomaan tietoja. Jos teillä on entisten lisäksi jotain asiaa meren taa, on tänään siitä tieto annettava, sillä tuuli auttaa meidät nyt hyvin ulos salmesta. En koeta salata, että olen joutunut asiamiehenne, Mr. Rankeillorin kanssa riitaan, josta, jos siitä ei pian loppua tule, saatte odottaa tappioita. Minä olen asettanut vekselin nimellenne, kuten tämän reunaan on merkitty, ja jään teidän kuuliaisimmaksi, nöyrimmäksi palvelijaksenne.

Elias Hoseason.»

»Katsos nyt, David», lausui setäni, heti kun näki minun lopettaneen, »minulla on eräs uhkapeli käynnissä tämän Hoseasonin kanssa, joka on erään Dysartilaisen kauppalaivan, »Covenantin», kapteeni. Jos nyt sinä ja minä lähtisimme tämän pojan mukana, voisin minä käydä tapaamassa kapteenia Hawesissa taikka ehkä »Covenantissa» ja katsoa, olisiko hänellä joitain papereita allekirjoitettavina. Ja kun meillä on kyllin aikaa, voimme pistäytyä lakimiehen, Mr. Rankeillorin luo. Kaiken sen jälkeen mitä on tapahtunut, lienee sinulle vaikeata uskoa paljaita sanojani, mutta Rankeilloria sinä uskonet. Häntä käyttää puolet tämän seudun sivistyneistä asianajajanaan. Hän on kekseliäs mies, ja – näin ystäväysten kesken sanoen – erittäin arvossa pidetty. Hän tunsi isäsi.»

Mietiskelin hetkisen. Hän pyysi minua lähtemään jonkunlaiselle lastauspaikalle, joka epäilemättä oli vilkasliikkeinen. Siellä ei setäni uskaltaisi panna toimeen mitään ilkitöitä, niistä jo suojelisi minua laivapojan läsnäolokin. Luulinpa melkein uskaltavani käydä lakimiehenkin luona, vaikka sedälläni saattoikin olla pahat aikomukset sitä esittäessään. Ja mahdollisesti halusin sisimmässäni nähdä lähemmältä merta ja laivoja. Lukijani on muistaminen, että minä olin elänyt kaiken ikäni sisämaan vuoristossa ja että ainoastaan kaksi päivää oli kulunut siitä kun ensi kerran näin meren leviävän eteeni kuin sinisen lattian ja purjelaivojen keinuvan siellä pieninä kuin leikkialukset. Minä tein päätökseni.

»No niin», sanoin, »lähtekäämme Ferryyn.»

Setäni pani hatun päähänsä, takin päällensä ja kiinnitti vanhan, ruostuneen sapelin sivulleen. Tuli sammutettiin, ovi pantiin lukkoon ja niin läksimme kävelemään.

Tuuli, joka näillä kylmillä seuduilla oli luoteinen, puhalsi meille kulkiessamme suoraan vasten kasvoja. Oltiin kesäkuussa. Ruoho oli valkeanaan päivänkukkia ja puut täydessä kukassa. Sinisistä kynsistämme ja kirvelevistä ranteistamme päättäen olisi luullut olevansa keskellä talvea ja luonnon valkovaippaa joulukuun huurteeksi.

Setä Ebenezer kulkea retusti pitkin ojaa, huojuen laidasta toiseen kuin vanha kyntömies työstään kotia tullessaan. Hän ei virkkanut sanaakaan koko aikana ja minä jouduin pakinoihin laivapojan kanssa. Hän kertoi nimensä olevan Ransome ja kulkeneensa meriä yhdeksänvuotiaasta asti, mutta ei voinut sanoa, kuinka vanha hän nyt oli, hän kun oli sotkeutunut laskuissaan. Hän

---

³ Nimet vääristeltyt. Heasy-oasy = Hoseason, Belflower = Balfour.

näytti minulle maalauksia, joita oli hänen rinnassaan, paljastaen sen purevassa tulessa estelystäni huolimatta – minä näet pelkäsin hänen siitä saavan kuolinvian. Puhuessaan hän lakkaamatta kiroili karkeasti, mutta enemmän ymmärtämättömän koulupojan kuin miehen tavoin. Hän kertoi kehostellen useista kauheista teoistaan, niinkuin viekkaista varkauksista, vääristä syytöksistä, vieläpä murhastakin; mutta kaikesta niin hajanaisesti ja niin turhamaisen kerskailevasti, että minä häntä surkuttelin enemmän kuin uskoin.

Kyselin häneltä prikestä, jonka hän selitti olevan parhaimman aluksen, mikä koskaan on meriä kyntänyt, ja kapteeni Hoseasonista, jota ylistellessään hän oli yhtä suurisanaista. Heasy-oasy (joksi hän aina väänsi laivurin nimen) oli hänen mielestään mies, joka ei pelännyt mitään, ei maallista eikä taivaallista, mies, joka, kuten ihmiset sanoivat, »laskisi täysin purjein viimeiseen tuomioon asti», ankara, pikainen, tunnoton ja raaka. Tätä kaikkea oli tuo laivapoika raukka oppinut ihailemaan jonakin merimiehen ja miehekkyyden esikuvana. Ainoastaan yhden vian hän myönsi epäjumalassaan olevan. »Hän ei ole mikään merimies», myönsi hän. »Prikiä kuljettaa Mr Shuan. Hän on paras merimies mitä on olemassa, mutta patajuoppo, ja se on toden totta. Katsohan tätäkin», sanoi hän kääntäen sukkansa alas ja näyttäen minulle suuren, avonaisen ja verisen haavan, joka sai minun vereni hyytymään. »Hän teki tämän – Mr Shuan teki tämän», selitti hän ylpeillen.

»Mitä!» huudahdin, »kärsitkö sinä tuollaista raakaa kohtelua häneltä.

Ethän sinä ole orja, jotta sinua voitaisiin tuolla tavalla kohdella!»

»En ole», sanoi tuhmuri parka muuttaen äkkiä äänensä, »ja sen on hänkin näkevä. Katsos tätä», huudahti hän näyttäen minulle suurta tuppipuukkoa, jonka hän sanoi varastaneensa. »Yrittäköönpä hän vielä – kyllä minä uskallan – sen minä teen kuin teenkin. Eikä hän ole ensimmäinen!» Ja sanojensa vahvistukseksi hän taaskin kirosi karkeasti.

Minä en ole surkutellut ketään koko tässä maailmassa niin syvästi kuin tätä puolihullua olentoa. Ja minulle alkoi selvitä, että tämä priki »Covenant», hurskaasta nimestään huolimatta⁴, oli tuskin parempi kuin meriä kulkeva vankila.

»Eikö sinulla ole ketään ystäviä?» kysyin minä.

Hän sanoi, että hänellä oli isä eräässä englantilaisessa satamassa, jonka nimeä minä en muista.

»Hän oli kunnan mies», lisäsi hän, »mutta on nyt kuollut.»

»Taivaan nimessä», huudahdin minä, »etkö sinä sitten voisi löytää mitään kunniallista tointa maalla?»

»Eikö mitä», sanoi hän näyttäen hyvin viekkaalta. »Kyllähän ne panisivat minut kauppa-alalle, mutta tietääkseni on se nykyistä tointani kahta pahempi.»

Minä kysyin häneltä, mikä voi olla kammottavampi kuin ala, jolla hän nyt oli. Siellähän ei uhannut hänen henkeään ainoastaan myrskyt ja meri, vaan myöskin hänen päällysmiestensä pöyristyttävä julmuus. Sen hän tunnusti todeksi; mutta sitten hän alkoi ylistellä elämäänsä, kuvaillen miten hauskaa on astua maihin rahaa lakkarissa, tuhlata sitä kuin mies, ostaa omenia, kulkea nokka pystyssä ja hämmästyttää maanmoukkia.

»Eikä sitäpaitsi kaikki olekaan niin surkeaa kuin mitä äsken kerroin» lisäsi hän. »On siellä huonompiosaisiakin kuin minä. Esimerkiksi »kahdenkymmenen punnan ihmiset.» Näkisitpähan sinä heidän tunteenpurkauksiansa. Kuulehan kun minä olen nähnyt miehen, varmaan yhtä vanhan kuin sinäkin, (hänen mielestään minä olin vanha) – niin, ja hänellä oli partakin – joka, heti kun olimme päässeet ulos joelta ja hän oli tullut selville asemastaan, alkoi parkua ja elämöidä niin mokomasti! Ja tiedätkös, kun minä tein hänestä surkeasti pilaa! Ja sitten on siellä vielä pikku paitaressujakin – pieniä minuun nähden. – Ja niitä minä pidän kurissa. Kun me milloin kuljetamme noita paitaressuja, on minulla omituinen köyden pätkä, jolla pidän heitä aisoissa.»

Siihen tapaan hän jatkoi selityksiään kunnes minulle selvisi, että hän »kahdenkymmenen punnan ihmisillä» tarkoitti noita onnettomia, jotka oli lähetetty meren taakse Pohjois-Amerikkaan

---

⁴ Covenant = sovinto.

orjuuteen, ja että nuo vielä onnettomammat, viattomat olennot olivat lapsia, jotka oli yksityisistä syistä tai kostonhalusta ryöstetty kotoaan.

Saavuimme nyt kummun laelle ja alhaalla edessämme näkyi Ferry ja Hope. Forthin lahti näyttää tältä paikalta melkein leveältä joelta, joka pohjoisessa muodostaa hyvän lauttauspaikan ja ylemmässä päässä maan ympäröimän, laivoille suojaisan sataman. Keskellä kaitaisinta paikkaa on pieni saari, jossa on joitakuuta raunioita. Oikealle rannalle on rakennettu laituri lauttausta varten ja laiturin päässä, tien toisella puolen näin »Harwes Inn»iksi nimitetyn rakennuksen keskellä kaunista puistoa, jossa kasvoi tammia ja orapihlajia.

Queensferryn kaupunki on kauempana lännessä ja ravintolan ympäristö näytti tähän aikaan päivästä jotenkin autiolta, sillä laiva matkustajineen oli juuri lähtenyt pohjoiseen. Pienoinen ruuhi keinui kuitenkin laiturin vieressä ja muutamia merimiehiä nuokkui sen teljolla. Siinä oli, kuten Ransome ilmoitti minulle, prikin venhe kapteenia odottamassa ja noin puolen peninkulman päässä aivan yksinään ankkurissa, näkyi itse »Covenant». Laivassa valmisteltiin merelle lähtöä. Raakapuita asetettiin paikoilleen, ja kun tuuli oli maallepäin, saatoin kuulla merimiesten laulavan purjeita haalatessaan.

Kaiken sen jälkeen mitä matkalla olin kuullut, silmäilin laivaa katkeran vihaisesti ja surkuttelin sydämeni pohjasta kaikkia niitä ihmisraukkoja, joiden täytyi purjehtia sen mukana.

Kaikki kolme olimme pysähtyneet kummun laelle. Silloin minä harppasin tien yli setäni luo ja sanoin hänelle:

»Luullakseni on parasta sanoa teille, ettei mikään saa minua lähtemään 'Covenantiin'».

Hän näytti ikäänkuin heräävän unesta. »Oho», sanoi hän. »Mitä sinä sanoit?»

Minä toistin sanani.

»Hyvä, hyvä», vastasi hän, »meidän täytynee mielitellä sinua, luulen ma. Mutta mitä me täällä seisomme. Nyt on jäätävän kylmä, ja jollen erehdy, laitetaan 'Covenantia' juuri merikuntoon.»

6 LUKU

Mitä Queens Ferryssä tapahtui.

Päästyämme ravintolaan vei Ransome meidät rappuja ylös muutamaan pieneen huoneeseen, jossa oli yksi vuode ja joka suurella kivihiilivalkealla oli lämmitetty uuni kuumaksi. Suuren pöydän ääressä, kamiinin edessä, istui suuri, tummaverinen ja totisennäköinen mies kirjoittamassa. Vaikka huoneessa olikin paahtavan kuuma, oli hänellä paksu, leukaan asti napitettu merimiesjakku päällään ja suuri korvien yli painettu karvalakki päässään. En koskaan ole nähnyt miestä, en edes tuomariakaan tuolillaan, joka olisi näyttänyt kylmäverisemmältä, mieltivämmältä ja itsetietoisemmalta, kuin tämä merikapteeni.

Sisään astuessamme hän nousi heti ylös ja tullen meitä vastaan tarjosi suuren kouransa Ebenezerille.

»Minä olen ylpeä teidät nähdessäni, Mr Balfour», sanoi hän kauniilla, syvällä äänellä, »ja iloinen, että tulitte ajoissa. Tuuli on mainio ja nousuvesi alkaa kohta laskeutua. Ennen yötä olemme May-saarella.»

»Kapteeni Hoseason», sanoi setäni, »te pidätte huonettanne kovin kuumana.»

»Se on minun tapani, Mr Balfour», vastasi laivuri, »minä olen kylmäluontoinen mies; minulla on kylmä veri, sir. Eivät turkit eivätkä villavaatteet, ei edes kuuma huonekaan saa minussa niinsanottua luonnonlaatua kuumenemaan. Niin on aina miesten laita, jotka ovat paistuneet kuuman ilmanalan merillä.»

»Aivan niin, kapteeni», vastasi setäni, »meidän on kunkin seurattava luontoamme.»

Mutta nyt kävi niin, että tällä kapteenin taipumuksella oli suuri osa minun onnettomuksissani. Sillä vaikka olinkin itselleni luvannut, etten päästäisi sukulaistani näkyvistäni, olin kuitenkin niin kiihkeä näkemään merta lähempää ja niin kiusaantunut huoneessa vallitsevasta lämmöstä, että hänen pyytäessään minua »juoksemaan alas ja huvittelemaan hetkisen» olin kyllin hullu noudattaakseni pyyntöä.

Läksin siis pois jättäen nuo kaksi miestä istumaan pullon ja suuren paperikasan ääreen, ja kävelin ravintolaan tuovan tien yli rannalle. Tällaisella tuulella loiski rantaa vasten vain pieniä laineita, tuskin suurempia kuin sisäjärvestä näkemäni. Mutta ruohot rannalla olivat minulle tuntemattomia. Toiset olivat viheriöitä, toiset ruskeita ja pitkiä ja muutamissa kiilui pieniä vesikuplia, jotka särkyivät sormieni välissä. Niinkin kaukana lahden pohjukassa oli meriveden haju erittäin suolainen ja virkistävä. »Covenantkin» alkoi levitellä pitkin raakapuita käärittäjä purjeitaan. Ja kaikessa mitä näin, oli leima, joka saattoi minut ajattelemaan pitkiä matkoja ja vieraita maita.

Tarkastelin myöskin »Covenantin» ruuhan miehiä. He olivat isokasvuisia ja ahavoituneita. Muutamilla heistä oli päällään pusero, toisilla jakku ja joku oli kääräissyt värillisen nenäliinan leukansa alle. Eräällä oli pari pistoolia taskuissaan, kahdella tai kolmella kyhmyiset lyijypäiset kepit ja kaikilla tuppipuukot. Minä kulutin jonkun aikaa päivästä puhelemalla erään miehen kanssa, joka näytti vähemmän pelottavalta kuin hänen toverinsa ja kysyin häneltä milloin priki lähtee purjehtimaan. Hän sanoi heidän lähtevän matkalle niinpian kuin luode on loppunut ja ilmaisi ilonsa siitä, että pääsi ulos satamasta, jossa ei ollut kapakoita eikä viuluniekkoja. Mutta puhuessaan hän kiroidi niin kauheasti, että minä kiireimmän kautta jätin hänet.

Menin takaisin Ransomen luo, joka näytti parhaimmalta koko tästä miesjoukosta. Hän tuli pian ulos ravintolasta juosten minun luokseni ja pyytäen pikarillista punssia. Ilmoitin hänelle etten minä anna hänelle sellaista tavaraa, sillä en minä eikä hän ollut vielä siinä iässä, jotta sellaiset nautinnot tulisivat kysymykseen. »Mutta lasin olutta voit kernaasti saada», lisäsin minä. Hän haukkui ja sätti minua; mutta oli siitä huolimatta iloinen, kun sai olutta, ja hetken kuluttua istuimme pöydän ääressä, ravintolan etuhuoneessa, molemmat syöden ja juoden hyvällä ruokahalulla.

Siellä juolahti minulle mieleen, että kun isäntä oli tältä seudulta, oli minulle eduksi saada hänestä ystävä. Minä tarjosin hänelle tuolin, joka siihen aikaan pidettiin erinomaisena kohteliaisuutena vieraan puolelta. Mutta hän oli liian mahtava mies istuakseen sellaisten vähäpätöisten vierasten kanssa, kuin Ransome ja minä. Hän aikoi juuri poistua huoneesta, kun minä kutsuin hänet takaisin kysyäkseen tunsiko, hän Mr Rankeilloria.

»Aivan hyvin», sanoi hän. »Hän on erittäin kunniallinen mies. Mutta, sivumennen kysyen, sinäkö tulit sisään Ebenezerin kanssa?»

Vastattuani siihen myöntävästi, kysyi hän: »Ethän sinä ole hänelle sukua?»

Minä kielsin sen kokonaan.

»Sitä minäkin arvelin», sanoi isäntä; »mutta kuitenkin sinä muistutat vähän Aleksanderia.»

Siihen minä huomautin, että Ebenezer näytti olevan huonossa huudossa paikkakunnalla.

»Epäilemättä», vastasi isäntä. »Hän on ilkeä ukko ja monet, kuten Jennet Clouston ja useat muut, jotka hän on häätänyt pois taloistaan ja tiluksiltaan, näkisivät mielellään hänen roikkuvan köyden silmukassa. Ja kerran hänkin oli kaunis nuori mies. Mutta se oli ennenkuin alkoi kuulua huhuja Mr Aleksanderin kuolemasta.»

»Ja mitä siitä kerrottiin?» kysyin minä.

»No, että hän oli murhannut hänet», selitti isäntä. »Etkö ole koskaan kuullut siitä?»

»Miksi hän olisi murhannut hänet?» kyselin edelleen.

»Miksikäs muuten kuin saadakseen talon itselleen», vastasi hän.

»Talon? Shawsinko?»

»Tietääkseni juuri sen.»

»Vai niin», huudahdin. »Onko asiat sillä tavalla? Oliko minun – oliko Aleksander vanhin poika?»

»Olipa niinkin», vastasi isäntä. »Miksikäs hän muuten olisi hänet murhannut!»

Niin sanoen hän meni matkaansa, mitä hän alusta alkaen oli kärsimättömänä yritellyt.

Tietysti olin jo kauan sitten jotain tällaista aavistellut; mutta varmuus on toista kuin arvailu. Onnestani huumautuneena istuin nyt siinä enkä jaksanut uskoa, että tuo sama poika parka, joka tuskin pari päivää sitten oli tallustellut pitkin lokaista tietä Ettrickin metsästä, oli nyt yksi maailman pohatoista, omisti kartanon ja suuret tilukset ja voisi vaikka huomenna nousta hevosen selkään. Nämä ja monet muut suloiset ajatukset täyttivät pääni istuessani siinä tuijottaen ravintolan ikkunasta ulos ja välittämättä mistään mitä näin. Muistan vain nähneeni kapteeni Hoseasonin alhaalla laiturilla merimiesten luona puhuvan heille arvokkaasti. Pian hän läksi astumaan takaisin taloa kohti, eikä hänessä silloin huomannut merkkiäkään merimiehen kömpelyydestä. Hän päin vastoin piti muhkeata, suurikasvuista vartaloaan miehekkäästi pystyssä ja entinen tyyni, totinen ilme lepäsi hänen kasvoillaan. Epäilin voisivatko Ransomen kertomukset olla tosia, ne kun olivat niin räikeässä ristiriidassa miehen ulkonäön kanssa. Mutta oikeastaan ei hän ollut niin hyvä kuin olin kuvitellut, eikä aivan niin huono kuin Ransome oli sanonut, sillä todellisuudessa hänessä oli kaksi ihmistä ja paremman niistä hän jätti heti laivansa kannelle astuttuaan.

Seuraavassa tuokiossa kuulin setäni kutsuvan minua ja minä tapasin miehet seisomassa yhdessä tiellä. Kapteeni kääntyi puoleeni ja puhutteli minua juhlallisen toverillisesti (suuri kunnia nuorelle poikaselle):

»Sir», sanoi hän, »Mr Balfour on kertonut minulle suuria asioita sinusta, ja omasta puolestani minä pidän sinun katseestasi. Minä toivoisin viipyväni kauemmin täällä, jotta meistä voisi tulla paremmat ystävät. Mutta meidän täytyy käyttää parhaamme mukaan tämä vähä aika. Tule mukaamme prikilleni puoleksi tunniksi, siksi kunnes luode on loppunut, juomaan malja kanssani.»

Minä halusin kyllä nähdä laivaa sisältäkin kiihkeämmin kuin sanoin voi kertoa; mutta en tahtonut toisekseen antautua vaaraan ja siksi sanoin hänelle, että minulla setäni kanssa oli asiaa erälle lakimiehelle.

»Ei se mitään», sanoi hän, »setäsi mainitsi siitäkin minulle. Laiva voi näet laskea sinut maihin kaupungin laiturille ja siitä ei Rankeillorin talo ole kuin kivenheiton päässä.» Siinä hän äkkiä kumartui ja kuiskasi korvaani. »Pidä sitä vanhaa kettua silmällä; hänellä on pahat aikomukset. Tule laivaan, jotta voin vaihtaa sanan kanssasi.» Ja pistäen kätensä kainalooni hän jatkoi sitten ääneensä, astellen venhettänsä kohti: »Kuulehan, mitä minä saan tuoda sinulle Carolinasta? Mr Balfourin ystävällä on oikeus käskää. Rulla tupakkaa; intialaisia sulkateoksia; villi-eläimen nahan; kivipiipun; matkijalinnun, joka kissan tavoin naukumalla matkii kaikkia ihmisiä; vaiko kardinaali-linnun, joka on väriltään veripunainen? Valitse nyt vapaasti mieluisesi.»

Silloin olimme jo ehtineet venheen vierelle ja hän talutti minut siihen. Ei johtunut mieleenikään tehdä vastarintaa. Minä hullu kuvittelin löytäneeni hyvän ystävän ja auttajan ja olin iloissani kun sain nähdä laivan. Heti kun kaikki olimme astuneet paikoillemme, työnnettiin venhe laiturista ja se alkoi lipua pitkin veden pintaa. Olin niin ihastunut tähän uuteen kulkutapaan ja niin ihmeissäni matalasta asemastamme ja rannikon ulkonäöstä sekä siitä, että priki kasvoi yhä suuremmaksi, kuta lähemmäksi sitä tulimme, että saatoin tuskin käsittää, mitä kapteeni puhui, ja tietysti vastailinkin hänelle päin seinää.

Heti kun olimme laskeneet laivan kylkeen – siinä minä kummailin laivan korkeutta, vuoroveden äänestä solinaa laivan kylkeä vasten ja merimiesten hauskoja hoiloituksia, joilla he työtään säestivät – käski Hoseason, selittäen hänen ja minun ensimmäisinä nousevan kannelle, laskea alas ison raa'an taljan. Siinä nostettiin minut ensin ilmaan ja laskettiin jälleen alas kannelle, jossa kapteeni jo oli minua odottamassa ja pisti heti kätensä kainalooni. Minä seisoin siinä hetkisen hieman pyörällä päästä, kun kaikki ympärilläni tuntui niin epävakaiselta, mahdollisesti vähän pelästyneenäkin; mutta samalla erittäin mielistyneenä kaikkiin näihin minulle outoihin seikkoihin. Kapteeni selitti minulle kuitenkin kummallisimmat, sanoi niiden nimet ja tarkoitukset.

»Mutta missä on setäni?» kysäsin äkkiä.

»Niin, siinä kysymys!» vastasi Hoseason äkillisen julman ilmeen välähtäessä kasvoilleen.

Huomasin olevani hukassa. Pannen kaikki voimani liikkeelle, riistäydyin irti hänestä ja juoksin laivan reunalle. Totta tosiaan! Siellähän keinui venhe kaupunkia kohti ja setäni istui perässä. Minä päästin sydäntä särkevän huudon: – »Auttakaa, auttakaa! Murha!» – niin että lahden rannat kajahtivat ja setäni kääntyi istuimellaan ympäri ja näytti minulle kasvot, joista julmuus ja pelko kuvastui.

Muuta en nähnyt. Vankat kädet olivat jo tarttuneet minuun kiinni takaapäin, tuntui kuin ukonnuoli olisi minuun sattunut, silmäni iskivät tulta ja minä kaaduin tunnottomana alas kannelle.

7 LUKU

Lähden merelle priki "Covenantissa".

Tullessani tuntoihini olin pimeässä ja tunsin kauheita tuskia. Huomasin olevani sidottu käsistä ja jaloista ja tavaton melu ympärilläni huumasi minua. Korviini tunkeutui veden loiskina kuin suunnattoman suuressa myllynrattaassa, raskaiden laineiden jyske, purjeiden jyminä ja merimiesten korvia särkevät huudot. Koko maailma tuntui päätä huimaavalla tavalla vuorotellen kohoavan ylös ja paiskautuvan alas. Ja niin kipeä ja runneltu oli ruumiini, ja pääni niin sekaisin, että kului kotvan, ennenkuin, aina vähän väliä uudesta tuskan puuskasta tajuntani menettäen, sen verran tulin tuntoihini, että kykenin käsittämään makaavani sidottuna tuon onnettoman laivan pohjalla, ja huomaamaan tuulen kiihtyneen. Samalla kun vaarallinen asemani minulle selvisi, valtasi minut synkkä epätoivo, kauheat omantunnon vaivat oman tyhmyyteni tähden ja katkera viha setääni kohtaan, ja minä pyörriin vielä kerran.

Tainnoksista selvittyäni pelotti ja huumasi minua sama melske, sama ilkeä ja epätasainen kiikkuminen. Ja entisten kipujeni ja tuskijeni lisäksi tulin nyt merikipeäksi, maalaisena kun olin tottumaton vesillä oloon. Seikkailurikkaassa nuoruudessani sain monta kovaa kokea, mutta en yhtään sellaista, joka olisi ollut niin henkisesti ja ruumiillisesti perin pohjin masentavaa ja niin toivotonta, kuin nämä ensimmäiset tunnit prikillä.

Minä kuulin kanuunan laukaistavan ja arvelin myrskyn kiihtyneen niin tuimaksi, että meidän täytyi jo ampua hätälaukauksia. Toivo pelastuksesta, vaikkapa sen toisikin kuolema meren syvyyteen, oli minusta tervetullut.

Syy laukaukseen ei kuitenkaan ollut se, vaan (kuten jäljestäpäin sain tietää) kapteenin totuttu tapa, josta tässä nyt mainitsen näyttääkseni että huonoimmallakin miehellä voi olla hellemmät puolensa. Olimme näet silloin olleet muutamien peninkulmien päästä sivuuttamassa Dysartia, jossa priki oli rakennettu ja jonne vanha rouva Hoseason, kapteenin äiti, oli joku vuosi sitten muuttanut asumaan. Olipa nyt »Covenant» menossa tai tulossa, ei se koskaan purjehtinut päivällä tämän paikan ohi laukaisematta tykkiä ja nostamatta lippua.

Ajan kulusta en tiennyt mitään. Yö ja päivä olivat yhtäläiset tässä pahanhajuudessa komerossa laivan sisimmässä sopessa, jossa minä viruin. Ja surkea tilani pitensi tunnit kaksinkertaisiksi. En sentähden voi sanoa, kuinka kauan siellä makasin odottaen kuulevani laivan murskautuvan jotain kalliota vasten tahi tuntevani sen keula edellä syöksyvän meren syvyyteen. Mutta uni vapautti minut viimein surullisista ajatuksistani.

Heräsin, kun käsilyhdyn valo lankesi suoraan kasvoilleni. Eräs pieni, noin kolmenkymmenen ikäinen, vihreäsilmainen ja pörrötukkainen mies seiso vieressäni tarkastellen minua.

»No», sanoi hän, »kuinkas sinun laitas on?»

Nyyhkytys oli vastaukseni.

Vieraani koetti sitten valtasuontani ja ohimoitani ja istuutui pesemään ja sitomaan haavaa päässäni.

»Ai, ai», puhui hän, »ilkeä haava. Mitä nyt, mies? Rohkaise mielesi! Ei maailma paha ole! Sinulle on vaan käynyt alussa hullusti, mutta vielä sinä menestyt paremmin. Oletko sinä saanut ollenkaan ruokaa?»

Vastasin, etten halunnut sitä. Sen kuultuaan hän antoi minulle tinatuopista vähän paloviinaa ja vettä ja jätti sitten minut jälleen yksikseni.

Kun hän seuraavan kerran tuli minua katsomaan, makasin puolinukuksissa silmät pimeässä selkiselällään. Meritaudin vaivoja en tuntenut, mutta sen sijaan huimasi ja pyöritytti päätäni kauheasti, ja sitä oli miltei vaikeampi kärsiä. Sitäpaitsi särki joka jäsentä, ja köydet, joilla olin sidottu, tuntuivat tulena polttavan. Haju komerossa vaivasi minua yhtä paljon kuin kivutkin ja pitkällä väliajalla, joka kului hänen viime käynnistään, murjoi minua kalvava pelko, jonka aiheuttivat milloin laivan

rotat, jotka tuontuostakin juoksivat vasten kasvojani, milloin taas kuumeen tuottamat pöyristyttävät mielikuvitukset.

Laskuluukun auetessa paistoi lyhdyn heikko valo sisään mielestäni kuin taivaan kirkkaus, ja vaikka sen valossa näinkin ainoastaan laivan – vankilani – tukevat, mustat kannen niskatukit, olin melkein huudahtaa ilosta. Vihreäsilmainen mies laskeutui ensiksi alas portaita ja minä huomasin hänen horjahtelevan. Kapteeni tuli hänen perässään. Ei kumpikaan virkkanut sanaakaan. Edellinen vain laitteli siteitä ja tutki minua ja satoi haavani kuten ennenkin. Sillä aikaa tarkasteli Hoseason minua omituisin synkin katsein. »Nyt, näette itsekin, sir», lausui edellinen, »kova kuume, ei ruokahalua, ei valoa, ei ruokaa; näettehän itsekin mihin tämä vie.»

»En minä ole mikään taikuri, Mr Riach», sanoi kapteeni.

»Antakaa minulle suostumuksenne, sir», pyysi Mr Riach, »onhan teillä hyvä pää hartioillanne ja hyvä skottilainen kieli käskeäkseen. Mutta minä tahtoisin, että tämä poika ilman mitään verukkeita otetaan pois täältä ja viedään kanssiin.»

»Teidän tahdostanne, sir, ei välitä muut kuin te itse», vastasi kapteeni; »mutta minä voin lausua sanan, jota on toteltava. Täällä hän on ja täällä hän pysyköön.»

»Otaksuen, että teille on maksettu tarpeeksi», sanoi toinen, »pyydän minä nöyryimmästi saada ilmoittaa ettei niin ole minun laitani. Minulle maksetaan kyllä, eikä suinkaan liiaksi, siitä että olen tämän vanhan saavin toisena perämiehenä, ja itse voitte aivan hyvin huomata, että koetan parhaani mukaan täyttää velvollisuuteni, mutta mistään muusta en ole palkkaa saanut.»

»Jos voisitte olla maljaan koskematta, ei minulla olisi teistä mitään valittamista», vastasi kapteeni, »ja minä rohkenen huomauttaa, että tekisitte parhaiten jos säästäisitte keuhkojanne kauravellinne jäädyttämiseen, ettekä löpertelisi arvoituksia. Meitä tarvitaan kannella», lisäsi hän ankarammalla äänellä ja laski jo toisen jalkansa portaalle.

Mutta Mr Riach tarttui häntä hihaan.

»Otaksuen, että teille on maksettu jotta tekisitte murhan – », alkoi hän.

Hoseason pyörähti kiivaasti häneen päin.

»Mitä tämä on?» karjaisi hän. »Mitä puhetta tämä on?»

»Näyttää siltä kuin se olisi puhetta, jota ymmärrätte», puhui Mr Riach katsoen toista vakavasti silmiin.

»Mr Riach! Minä olen purjehtinut kanssanne kolme vuotta», vastasi kapteeni. »Sillä ajalla olisi teidän pitänyt jo oppia minut tuntemaan. Minä olen itsepäinen ja pelkäämätön mies. Mutta tuo äskeinen puheenne – hyi, hyi – se lähtee huonosta sydäimestä ja pahasta omastatunnosta. Jos väitätte että poika kuolee – .»

»Mitä, itsestäänkö – !» huudahti Mr Riach.

»No niin, sir, eikö siinä ole kylliksi?» sanoi Hoseason. »Viekää hänet minne haluatte!»

Sen sanottuaan hän läksi nousemaan portaita ylös; ja minä, joka tämän kummallisen sananvaihdon aikana olin maannut äänettömänä, näin Mr Riachin, ivallisesti polviinsa asti kumarrellen, lähtevän hänen jälkeensä. Ja niin sairas kuin silloin olinkin, sain minä kaksi seikkaa selville: että perämies oli humalassa, kuten kapteeni oli huomauttanut, ja että minä hänestä, juopuneena tai selvänä, näytin saavan arvokkaan ystävän.

Viisi minuuttia sen jälkeen olin vapaa siteistäni. Minut autettiin muutaman miehen selkään, vietiin kanssiin ja laskettiin lavitsalle huopapeitteiden päälle, jossa minä ensi työkseni menin tajuttomaksi.

Oli todella suloista avata jälleen silmänsä päivänvalossa ja huomata olevansa miesten seurassa. Kanssissa oli tilaa kyllin. Ylt'ympäriinsä oli siellä lavitsoita, joissa vahdista vapaita miehiä istui tupakoiden tahi makasi uneen vaipuneina. Kun päivä oli herttainen ja tuuli suotuista, oli luukku auki ja sisään pääsi, ei ainoastaan suloinen päivänvalo, vaan laivan kallistuessa myöskin auringon kirkkaat säteet, jotka häikäisivät silmäni mutta samalla riemastuttivat minua. Tuskin olin vielä liikahtanut kun muuan miehistä toi minulle jotain Mr Riachin valmistamaa lääkejuomaa ja pyysi minua makaamaan

liikahtamatta, niin pian tulisin taas terveeksi. Hän selitti, että luut olivat aivan rikkoutumatta: »Isku päähän ei merkitse mitään», sanoi hän. »Juuri minä sen annoin.»

Makasin siellä monet päivät kuin koppiinsa teljetty vanki ja tulin jälleen terveeksi. Siellä opin myöskin tuntemaan toverini. He olivat raakaa joukkoa, kuten merimiehet enimmäkseen ovat, miehiä, jotka elämän valoisista puolista olivat kokonaan osattomia. Heidän osanaan oli ajelehtia yhdessä oikullisilla merillä, eivätkä heidän päällysmiehensä suinkaan olleet parempia. Jotkut heistä olivat purjehtineet merirosvojen mukana ja nähneet asioita, joista puhuminenkin olisi häpeällistä. Muutamat taas olivat karanneet vankeudesta kuninkaan laivoissa ja kantoivat kahleita kaulassaan, jota eivät ollenkaan salanneetkaan. Ja kaikki olivat he sotajalalla parhaimpia ystäviään vastaan. En ollut kuitenkaan monta päivää oleskellut heidän seurassaan ennenkuin jo aloin hävetä ensimmäistä arvosteluani, jonka Ferryn laiturilla olin heistä itsekseni lausunut, sitä luuloani nimittäin että he olivat syntisiä julmureita. Ei yksikään mies ole läpeensä paha. Kullakin on omat vikansa ja ansionsa. Eivätkä nämä minun laivatoverini olleet poikkeuksena tästä säännöstä. Raakoja he toden totta olivat, mutta heillä oli paljon hyviäkin puolia. He olivat ystävällisiä, milloin sille tuulelle sattui, suorita minun laistanikin, yksinkertaista maalaispoikaa kohtaan ja olipa heissä vielä hiukan jätteitä kunniallisuudestakin.

Eräs heistä, yhteensä noin neljästäkymmenestä, saattoi tuntikausia istua vuoteeni reunalla ja puhua minulle vaimostaan ja lapsestaan. Hän oli kalastaja, joka oli menettänyt venheensä ja sitten joutunut aavojä meriä purjehtimaan. On jo vierähtänyt vuosia siitä, mutta häntä en ole unhottanut. Hänen vaimonsa, joka hänen sanansa mukaan oli »nuori häneen itseensä verraten», odotti turhaan miehensä palaavan. Ei koskaan saa hän enää laittaa aamuisin vaimolleen tulta takkaan eikä koskaan saa hän kannella lastaan vaimonsa sairastaessa. Monet näistä mies parosta olivat, kuten tapahtumat myöhemmin osoittivat, viimeisellä matkallaan. He joutuivat pohjattomien aaltojen ja ihmissyöjien kalojen saaliiksi. On hyvin ajattelematonta puhua halveksien kuolemasta.

Heidän hyvistä teoistaan mainittakoon se että he jättivät minulle takaisin rahani, jotka oli jaettu miesten kesken, ja vaikka niitä olikin vain kolmas osa alkuperäisestä summasta, olin kuitenkin iloinen ne saadessani ja toivoin niistä paljon hyvää siellä vieraassa maassa jonne nyt olin matkalla. Laivan päämäärä oli Carolina, eikä sinun, lukijani, ole luuleminen, että minä olin menossa sinne yksistään maanpakolaisena. Orjakauppa oli jo silloinkin hyvin rajoitettu ja sittemmin siirtomaiden kapinan ja Yhdysvaltojen muodostumisen takia loppui se kokonaan. Mutta minun nuoruuteni aikana myytiin vielä valkoihaisia sinne orjiksi maatilojen omistajille, ja sellaisen kohtalon oli ilkeä setäni minulle aikonut.

Laivapoika Ransome, jolta ensin olin kuullut tästä halpamaisesta kaupasta, pistäysi toisinaan luokseni kansihytistä, jossa hän asui ja palveli. Alhaalla vankilassani hän milloin nuoleksi tuskiaan valittamatta jotakin loukattua jäsentään, milloin taas manasi Mr Shuanin julmuutta. Se vihloi sydäntäni, mutta miehet pitivät suuressa kunnia perämiestään, jonka he sanoivat olevan ainoan merimiehen koko joukkueesta eikä ollenkaan pahan miehen selvänä ollessaan. Minäkin tulin huomaamaan, että meidän molemmat perämiehemme olivat todellakin aivan vastakohtia. Mr Riach oli selvänä ärtyisä, häijy ja ankara ja Mr Shuan ei taas olisi hyttysellekään paha tehnyt muulloin kuin juovuksissa. Kyselin myöskin kapteenista; mutta minulle kerrottiin, etteivät juomat tehneet siihen rautaiseen mieheen mitään vaikutusta.

Niinä lyhyinä hetkinä, joina minulla oli tilaisuutta siihen, koetin parhaani mukaan tehdä Ransomesta miestä tai oikeammin poikaa. Mutta hän oli melkein epäinhimillisessä sielutilassa. Hän ei muistanut mitään muuta ajoilta ennen merille lähtöään kuin sen että hänen isänsä oli tehnyt kelloja ja että hänellä oli ollut asuinhuoneessaan rastas, joka osasi viserrellä laulun »Pohjoinen maa». Kaikki muu oli häneltä unhottunut näinä vuosina, joiden kuluessa hän oli saanut kärsiä kovuutta ja julmuutta. Mannermaasta oli hänellä omituinen, merimiesten kertomusten nojalla muodostettu käsitys. Siellä pantiin muka pojat orjuuteen n. k. kauppa-alalle, jossa oppipoikia tuon tuostakin pidettiin ilkeissä vankiloissa. Kaupungissa hän arveli joka toisen ihmisen olevan viettelijän ja joka

kolmannen talon paikan, jossa merimiehiä myrkytetään ja murhataan. Minä koetin kyllä hänelle kertoa miten lempeästi minua oli kohdeltu mannermaalla, jota hän niin kovin pelkäsi, ja kuinka hyvin sekä ystäväni että vanhempani olivat minua ravinneet ja kuinka huolellisesti opettaneet. Jos häntä oli syvemmin loukattu, silloin hän saattoi itkeä katkerasti ja vanhoa karkaavansa laivasta; mutta milloin hän oli tavallisella hurjalla tuulellaan tai etenkin jos hän oli saanut lasin väkijuomaa kansihytissä, teki hän pilaa puheistani.

Mr Riach (taivas hänelle antakoon anteeksi) oli juuri se, joka antoi pojalle juomia. Epäilemättä hän teki sen hyvässä tarkoituksessa. Mutta paitsi sitä että väkijuomat turmelivat pojan terveyden, oli mitä surkeinta nähdä tuon onnettoman, yksinäisen olennon hoipertelevan ja hyppivän ja puhuvan päättömyyksiä. Muutamat miehistä nauroivat; mutta eivät suinkaan kaikki. Toisten muoto synkistyi – he ajattelivat ehkä omaa nuoruuttaan tahi omia lapsiaan – ja he pyysivät häntä lopettamaan turhan höpinänsä ja ajattelemaan mitä hän teki. Minä puolestani en iljennyt katsoa hänen menoaan, ja yhä vieläkin näen unissani tuon lapsi paran.

Tähän aikaan oli »Covenantilla» yhtämittäinen vastatuuli. Vastalaineet heittelivät sitä ylös ja alas. Laskuluukku oli sentähden melkein aina kiinni ja kansasia valaisi vain katossa häilyvä lyhty. Kaikille miehille oli nyt työtä. Purjeita täytyi joka tunti milloin enentää milloin vähentää. Miesten mielentilan ilmaisi heidän puheensa: aamusta iltaan kuului heidän lavitsoiltaan nurinaa, ja kun minun ei sallittu astua jalallani kannelle, voi arvata miten raskaaksi elämäni kävi ja miten kärsimättömänä odotin jotain vaihtelua.

Ja muutos olossani tapahtuikin, kuten pian saatte kuulla, mutta ensin on minun kerrottava eräästä keskustelustani Mr Riachin kanssa, joka antoi minulle jonkun verran voimia kantamaan huoliani. Tavattuani hänet kerran tarpeeksi humalassa – selvänä ei hän näet käynyt katsomassakaan minua – vein hänet muista erilleen ja kerroin hänelle koko elämäni vaiheet.

Hän sanoi niiden olevan aivan tarumaiset ja lupasi koettavansa parhaansa mukaan auttaa minua. Minulla pitäisi nyt olla paperia, kynä ja mustetta kirjoittaakseni muutamia rivejä Mr Campbellille ja Mr Rankeillorille, ja jos olin totta puhunut, panisi hän kymmenen yhtä vastaan siitä, että hän heidän avullaan kykenisi ajamaan asiani perille ja hankkimaan minulle oikeudenmukaisen asemani.

»Ja sillä aikaa», lausui hän, »pysy vain rohkeana! Et sinä ole ainoa, sen saatan sinulle sanoa. Moni mies, joka oikeastaan saisi satuloida hevostaan oman kotonsa ovella, hakkaa meren tuolla puolen tupakkaa. Sellaisia on lukemattomia. Elämä on todella muuttuvaista. Katsos minuakin! Minä olen tilanomistajan poika ja vähää vaille lääkäri. Ja täällä minä nyt olen Hoseasonin käskyläisenä.»

Minusta oli asianmukaista tiedustella hänenkin elämänvaihteitaan.

Vastaukseksi hän päästi pitkän vihellyksen ja sanoi:

»Ei minulla ole mitään sellaisia ollut. Minä vain puhuin pilaa.»

Ja niin sanoen hän kiiruhti pois kanssista.

8 LUKU

Kansihytti.

Eräänä yönä, noin kello yhdentoista aikaan, tuli muuan mies Mr Riachin vahtihuoneesta, joka oli kannella, hakemaan jakkuaan alhaalta. Heti alkoivat miehet kanssissa kuiskailla toisilleen: »Nyt on Shuan viimeinkin hänet tappanut.» Nimeä ei kenenkään tarvinnut lausua, me kaikki ymmärsimme ketä tarkoitettiin. Mutta tuskin olimme vielä täysin asian käsittäneet ja sitä vähemmin ehtineet siitä keskustella, kun laskuluukku jälleen kiskastiin auki ja kapteeni Hoseason ilmaantui portaille. Hän tähysteli lyhdyn lepattavassa valossa tarkasti ympärilleen ja tullen sitten luokseni, lausui minulle kummakseni lempeällä äänellä:

»Poikani, sinua haluttaisiin kansihyttiin palvelemaan. Sinä ja Ransome saatte vaihtaa makuusijoja. Laittauduhan nyt sinne peräpuoleen.»

Vielä hänen puhuessaan ilmestyi laskuluukulle kaksi miestä kantaen käsissään Ransomea. Juuri silloin kallistui laiva, ja lyhdyn heilahtaessa lankesi valo suoraan pojan kasvoille. Ne olivat aivan vahankarvaiset ja vääntyneet kamalaan hymyyn. Veri hyytyi suonissani ja minä vedin henkeäni kuin tukehtumaisillani.

»Korjaa luusi täältä peräpuolelle ja paikalla», ärjäisi Hoseason minulle.

Suin päin syöksyin minä portaita ylös kannelle ohi merimiesten ja pojan, joka ei hiiskahtanut eikä liikauttanut jäsentäkään.

Laiva syöksyi juuri huimaavaa vauhtia erään pitkän ja viheriän hyökylaineen läpi. Se oli oikealle puolen kallellaan ja tuulen kaartaman etupurjeen laidan alta näin mailleen menneen auringon vielä valaisevan taivaanrantaan. Tämä näky näin myöhään yöllä kummastutti minua suuresti. Minä en näet tiennyt, että me kiersimme Skotlannin pohjoista rannikkoa ja olimme nyt, vältettyämme Pentlandin vaaralliset virtapaikat, kaukana pohjoisessa, Orkney- ja Shetland-saarien välisillä vesillä. Minä, joka niin pitkän ajan olin viettänyt pimeään kanssiin suljettuna enkä tiennyt vastatuulista mitään, olin otaksunut purjehtivamme puolivälissä Atlantin valtameren. Paitsi sitä, että vähän ihmettelin näin myöhäistä auringonlaskua, en välittänyt koko asiasta. Ponnistelin vain peräpuolelle, pidellen kiinni köysistä laineiden vyöryessä kannen yli ja juosten eteenpäin tieni vapaana ollessa. Jos kannella olevat miehet, jotka aina olivat olleet minulle ystävällisiä, eivät olisi oikeassa hetkessä aina tulleet avukseni, olisin sillä matkalla varmasti joutunut aaltojen saaliiksi.

Kansihytti, jonne minut oli määrätty ja jossa tästä lähtien olin nukkuva ja palveleva, oli laivan kannesta noin kuusi jalkaa korkea ja prikin suuruuteen nähden erittäin tilava. Sisällä oli kiintoinen pöytä ja penkki sekä kaksi lavitsaa, toinen kapteenille ja toinen molemmille perämiehille. Lattiasta kattoon saakka oli pitkin seiniä kirstuja, joihin olisi luullut mahtuvan koko päällystön omaisuuden ja vielä osan laivan muonavarostakin. Hytin alapuolella oli suurempi varastohuone, jonka sisäänkäytävä oli keskellä laivan kantta. Parhaimmat ruuat ja juomat sekä kaikki ruuti oli koottu kansihyttiin ja kaikki ampuma-aseet kahta messinkitykkiä lukuunottamatta, riippuivat rivissä peräseinällä. Suurin osa miekoista oli myöskin siellä.

Yksi luukuilla varustettu ikkuna ja kattoikkuna ylhäällä katossa laski päivillä valoa sisään, ja koko pimeän osan vuorokautta paloi lamppu. Minun sisääntullessanikin oli lampussa tuli. Kovin kirkkaasti se ei valaissut, mutta siksi kuitenkin että sen valossa näin Mr Shuanin istuvan pöydän ääressä paloviinapullo ja tinatuoppi edessään. Hän oli suurikasvuinen, vankkarakenteinen ja hyvin musta mies. Siinä istuessaan hän tuijotti eteensä pöytään aivan kuin mielipuoli.

Minun sisääntulostani ei hän ollenkaan välittänyt eikä liikahtanut, vaikka kapteenikin tuli kohta perästani ja nojautui vierelleni lavitsaa vasten silmäillen synkästi perämieheen. Minä pelkäsin, syystä kyllä, Hoseasonia; mutta vaistomaisesti käsitin, ettei minun juuri nyt tarvinnut olla peloissani hänen tähtensä. Kuiskasin senvuoksi hänen korvaansa: »Mitenkä hänen laitansa on?» Kapteeni pudisti päätänsä kuin se, joka ei tiedä eikä tahdo ajatella, ja hänen kasvonsa olivat hyvin totiset.

Silloin astui Mr Riach sisään. Hän heitti kapteeniin silmäyksen, joka ilmaisi yhtä selvään kuin sanat, että poika oli kuollut, ja jäi seisomaan kuten mekin. Siinä seisoi nyt äänettöminä kaikki kolme tuijottaen Mr Shuaniin, ja tämä taas istui paikallaan sanaakaan virkkamatta ja katse eteensä pöytään kiinnitettynä.

Äkkiä hän kurotti kätensä tarttuakseen pulloon; mutta silloin astui Mr Riach askeleen eteenpäin, sieppasi pullon pois ja ärjäisi kiroten, paremmin hämmästyneenä kuin vihoissaan, että siitä hän oli maistellut aivan liiaksi, ja että koko laiva oli tuomittu perikatoon. Ja puhuessaan hän heitti pullon avoimesta vasemmanpuolisesta ovesta ulos mereen.

Silmänräpäyksessä oli Mr Shuan seisoallaan. Silmissään oli hänellä yhä tuo mielipuolen katse; mutta nyt se ilmaisi selvään murhan aikomusta. Ja jollei kapteeni olisi tullut väliin, olisi hän tehnytkin toisen murhan samana yönä.

»Istukaa!» karjaisi kapteeni. »Te sika, te viinasta hullu raukka, ettekö käsitä mitä olette tehnyt? Te olette surmannut pojan!»

Mr Shuan näyttikin ymmärtävän, sillä hän istuutui jälleen ja vei käden otsalleen.

»Niin», sanoi hän. »Hän toi minulle likaisen tuopin!»

Tämän kuultuamme silmäilimme me kolme hetken aikaa pelokkaina toisiimme. Sitten Hoseason meni ensimmäisen perämiehensä luo, tarttui häntä olkapäähän ja vei hänet vuoteelleen pyytäen häntä nukkumaan, aivan kuin olisi puhunut pahankuriselle lapselle. Murhamies ärjähteli kyllä vähän, mutta veti kuitenkin merisaappaansa jaloistaan ja totteli.

»Ah!» huudahti Mr Riach kammottavalla äänellä. »Teidän olisi pitänyt tulla väliin paljota ennen. Nyt se on liian myöhäistä.»

»Mr Riach», sanoi kapteeni, »tämän yön tapahtumat eivät saa tulla tunnetuiksi Dysartissa. Poika putosi mereen, sir; siinä koko juttu; ja minä annan omasta taskustani viisi puntaa siitä että se on totta!» Ja kääntyen pöytään päin hän jatkoi: »Mutta miksi te heititte hyvän pullon mereen? Siinä teossa ei ollut järkeä. Noudappa sinä, David, minulle toinen. Ne ovat alimmaisessa laatikossa», neuvoi hän ja antoi minulle avaimen. »Teillekin on kyllä lasi tarpeen, sir», lisäsi hän Mr Riachille. »Se oli iljettävä näytelmä.»

He istuutuivat ja alkoivat kilautella lasejaan. Sillä aikaa murhaaja, joka oli hiljalleen vaikeroiden virunut tilallaan, kohottautui kyynäspäilleen ja katseli heitä ja minua.

Tämä oli ensimmäinen yö uudessa toimessani ja seuraavan päivän kuluessa totuin siihen täydellisesti. Minun oli tarjottava aterian aikana, jotka kapteeni aina söi määrättyillä tunteilla yhdessä silloin toimestaan vapaana olevan alapäällikkönsä kanssa, ja pitkin päivää sain noutaa ryyppyjä milloin kellekin kolmesta isännästäni. Yöt nukuin hytin perimmäisessä päässä lattialle levitetyllä villapeitteellä. Se oli kylmä ja kova vuode ja ovien välissä kun oli, kävi siinä kova veto. Häiritsemättä en suinkaan saanut nukkua, sillä aina pistäytyi joku kannelta sisään saamaan ryyppyn ja vahteja vaihdettaessa saattoi pari heistä ja joskus kaikki kolmekin istuutua hyttiin juomaan maljan yhdessä. Kuinka he pysyivät terveinä, käsitän yhtä vähän kuin sitäkään, että minä säilytin siellä oman terveyteni.

Mutta toiselta puolen oli toimeni helppo. Pöydälle ei tarvinnut liinaa levittää, sellaista kun ei ollut; ruokana oli joko kaurajauhovelliä tai kuivaa hyvin suolaista lihaa paitsi kaksi kertaa viikossa, jolloin syötiin jauhokokkareita. Ja vaikka minä olinkin hyvin kömpelö ja tottumattomana keinuvalla laivalla kävelemään, pudotin joskus kannettavani, olivat sekä Mr Riach että kapteeni erittäin kärsivällisiä kanssani. Tätä en voinut muuten ymmärtää, kuin että he siten koettivat tyynnyttää omaatuntoaan, ja tuskinpa he olisivat olleet niin hyviä minulle, elleivät Ransomea olisi niin julmasti kohdelleet.

Mitä Mr Shuaniin tuli, niin olivat juomat taikka hänen suuri rikoksensa, tai molemmat yhdessä saattaneet hänet pois järjiltään. Voinpa melkein sanoa, etten koskaan nähnyt häntä täydellä järjellä. Hän ei pitänyt minun siellä-olostani, tuijotti vain lakkaamatta minuun – joskus luullakseni pelokkaastikin – ja useat kerrat työnsi takaisin käteni, kun hänelle jotain tarjoilin. Minä olin alusta

alkaen melkein varma siitä, ettei hän käsittänyt mitä oli tehnyt, ja jo toisena päivänä näyttäytyi luuloni todeksi. Olimme silloin kahden kesken. Hän oli pitkän aikaa katsonut minuun, kun hän yhtäkkiä hyökkäsi ylös istualtaan ja tuli kauhukseni luokseni. Mutta minun ei olisikaan tarvinnut pelätä häntä.

»Ehän sinä ennen ollut täällä?» kysyi hän vain.

»En, sir», vastasin.

»Täällä oli toinen poika»? kysyi hän uudelleen ja vastattuani myöntävästi sanoi hän: »Sitähän minäkin tässä», ja meni jälleen istumaan eikä virkkanut enää sanaakaan, viinan pyytämistä lukuunottamatta.

Voinee tuntua luonnottomalta, mutta niin inhottava kuin hän minusta olikin, surkuttelin häntä. Hän oli nainut mies ja hänen vaimonsa oli Leithissä. En muista oliko hänellä lapsiakin, mutta toivoakseni ei.

Elämäni ei ollut kovinkaan raskasta jäljellä olevana laivassa olo-aikanani, joka, kuten tulette näkemään, ei ollut varsin pitkä. Ruokani oli yhtä hyvää kuin kenentahansa heistä, ja etikassa säilytetyistä vihanneksistakin, jotka olivat suurimpana herkkuna, minä pääsin osalle. Jos olisin tahtonut, olisin vielä saanut juoda aamusta iltaan kuin Mr Shuan. Seuraa minulla oli ja laillaan hyvääkin. Mr Riach, joka oli ollut kimnaasissa, puheli hyvällä tuulella ollessaan minun kanssani kuin ystävä ja kertoi paljon hauskoja asioita, joista muutamat olivat opettavaisiakin. Ja kapteenikin, joka muuten enimmäkseen piti minut tarpeellisen välimatkan päässä, saattoi toisinaan käydä puheliaaksi ja kertoa minulle ihanista maista, joissa hän oli käynyt. Ransome paran varjo painoi luonnollisesti meitä kaikkia ja minua ja erittäinkin Mr Shuania kaikista raskaimmin. Sitäpaitsi oli minulla toinen, yksityinen huoli. Olin näet näiden miesten minulle häpeällisessä palveluksessa, miesten, joita halveksin ja joista yksi oli ansainnut vähintäänkin hirsipuun. Se oli huolenani nykyisyydestä. Ja tulevaisuuteni – sen valossa näin vain raatavani orjana tupakkapelloilla neekerien parissa. Mr Riach ei ruvennut enää, arvattavasti varovaisuuden vuoksi, kanssani puheisiin asiastani, ja kapteeni, koettaessani lähestyä häntä, työnsi minut pois luotaan kuin koiran eikä tahtonut kuulla sanaakaan. Siten kului päivä toisensa jälkeen ja rohkeuteni väheni vähenemistään. Lopulta olin iloinen, kun sain edes tehdä työtä, joka esti minua ajattelemasta.

9 LUKU

Alan Breck ja hänen kultavyönsä.

Vähän toista viikkoa oli kulunut, ja sillä aikaa kävi huono onni, joka »Covenantia» oli tähän asti matkalla seurannut, yhä ilmeisemmäksi. Muutamina päivinä priki pääsi jonkun matkaa eteenpäin, toisina se taas ajautui suorastaan taaksepäin. Lopulta olimme joutuneet niin kauas etelään, että koko yhdeksännen päivän purjehdimme edestakaisin Cape Wrathin ja sen molemmin puolin kohoavien jylhien ja kallioisten rantain näkyvissä. Tämän johdosta pitivät päälliköt neuvottelun, jossa tehtyä päätöstä minä kyllä en ymmärtänyt, mutta sen seurauksen näin. Entistä epäedullista tuulta käytimme näet eduksemme ja laskimme etelää kohti.

Kymmenennen päivän illalla pienenevät laineet ja paksu valkoinen sumu kietoi kaiken märkään vaippaansa, niin ettei nähnyt prikin toisesta päästä toiseen. Koko iltapuolen päivää näin kannella käydessäni miesten ja päälliköiden tirkistelevän reilingin yli »tyrskyjä etsien», kuten he sanoivat. Vaikka tuosta en vähääkään ymmärtänyt, vainusin kuitenkin vaaraa, ja olin sen tähden peloissani.

Noin kello kymmenen aikaan yöllä, palvellessani Mr Riachia ja kapteenia illallis-pöydässä, laiva törmäsi voimakkaalla rytinällä jotakin vastaan, ja me kuulumme huutoja. Molemmat isäntäni hypähtivät ylös.

»Nyt ollaan karilla!» sanoi Mr Riach.

»Eikö mitä sir», vastasi kapteeni. »Olemme vain laskeneet jonkun venheen yli.»

He kiiruhtivat ulos.

Kapteeni oli oikeassa. Olimme sumussa purjehtineet muutaman venheen yli. Se oli mennyt keskeltä kahtia ja vajonnut pohjaan kaikkine väkineen yhtä lukuunottamatta. Pelastunut mies oli, kuten sittemmin kuulin, istunut perässä muiden hoitaessa airoja. Yhteentörmäyksessä oli venheen perä kohonnut ilmaan ja mies, hänellä kun olivat kädet vapaina eikä hänen polviin asti ulottuva verkaviittansa sanottavasti haitannut liikkeitä, oli silloin hypännyt ylös ja tarttunut prikin keularaakaan. Selvää oli, että miestä seurasi onni ja että hän oli tavattoman notkea ja voimakas, kun hän sillä tavalla pelastautui niin suuresta vaarasta. Ja kun kapteeni toi hänet kansiyhtiin ja minä ensikerran loin silmäni häneen, oli hän yhtä levollisen näköinen kuin minäkin.

Hän oli lyhyenlanta, mutta kaunisvartaloinen ja vilkas kuin vuohi. Kasvot olivat avomieliset, mutta auringon paahtamat ja täynnä rokonarpia. Silmät olivat tavattoman vaaleat ja niissä oli jonkunlainen välkähtelevä, raivokas ilme, joka samalla kertaa veti puoleensa ja pelästytti katselijaa. Heitettyään päällystakin yltään hän pani pöydälle kaksi hopeahelaista pistoolia, ja vyöllä näin minä hänellä olevan suuren miekan. Hänen käytöksensä oli sen lisäksi hieno, ja kapteenia hän puhutteli erittäin nokkelasti. Ensi silmäyksellä näin, että häntä oli minun pitäminen paremmin ystävänä kuin vihamiehenä.

Kapteenikin teki havannoitaan; mutta enemmän vaatteista kuin itse miehestä. Ja otettuaan päällystakin pois, näyttikin vieraamme todella liian hienolta kauppaprikin kansiyhtiin. Hänellä oli näet sulilla varustettu hattu, punaiset liivit, mustat villasamettiset polvihousut sekä hopeanapeilla ja hopeaompeluksilla varustettu nuttu. Kallisarvoinen puku siis, vaikka nyt vähän sumusta ja vaatepäällä nukkumisesta turmeltunut.

»Minä olen pahoillani venheen takia, sir», virkkoi kapteeni.

»Siinä hukkuu muutamia kunnan miehiä», vastasi vieras, »jotka ennemmin soisin jälleen tapaavani kuivalla maalla kuin pelastavani kymmenkunnan venhettä.»

»Teidän ystäviäanne?» kysyi Hoseason.

»Ei teillä ole yhtään sellaista ystävää», vastasi toinen. »He olisivat kuolleet kuin koirat minun tähteni.»

»Mutta, sir», jatkoi kapteeni tarkastellen yhä häntä, »onhan maailmassa enemmän miehiä kuin venheitä, joihin he mahtuisivat.»

»Se on aivan totta», huudahti toinen, »ja te näytätte olevan sangen teräväjärkinen mies.»

»Minä olen ollut Ranskassa, sir», lausui kapteeni äänellä, josta selvään huomasi hänen sanoillaan tarkoittavan enemmän kuin näytti.

»Vai niin. Onhan siellä kyllä moni kunnan mies käynyt», vastasi toinen.

»Epäilemättä», jatkoi kapteeni, »ja koreatakkisetkin.»

»Soo-o!» huudahti vieras. »Vai sieltä päin se tuuli käy!»

Näin sanoen tarttui hän nopeasti pistooleihinsa.

»Elkäähän olko niin kuumaverinen!» lausui kapteeni. »Elkää tehkö tyhmyyksiä ennenkuin näette onko sellaisia tarvis. Teillä on ranskalaisen sotamiehen puku yllänne ja skotlantilainen kieli suussanne; mutta niin on monella kunnan miehellä näinä aikoina, enkä minä siitä tahdo mitään pahaa puhua.»

»Niinkö? Kuulutteko te kunnialliseen puolueeseen?» kysyi koreatakkinen vieras, tarkoittaen kysyä: »oletteko jakobiitti», sillä tällaisissa valtiollisissa kiistoissa pitää kumpikin puolue itseään kunniallisena.

»Minä olen harras protestantti ja siitä kiitän Jumalaa», vastasi kapteeni. – Tämä oli ensi kerta, jolloin kuulin hänen puhuvan uskonnosta. Jälestä päin sain kuulla, että hän maissa ollessaan kävi ahkerasti kirkossa. – »Mutta minä voin tuntea sääliä vainottuja miehiä kohtaan.»

»Voitteko todellakin?» kysäisi jakobiitti. »No niin, sir. Ollakseni aivan suora teitä kohtaan ilmoitan, että olen yksi noita kunniallisia miehiä, jotka vuosina neljäkymmentäviisi ja kuusi olivat ahtaalla, ja jos minä joutuisin noiden punatakkisten käsiin, kävisi minun hullusti. Minä olin matkalla Ranskaan. Eräs ranskalainen laiva luovi täällä, ottaakseen minut mukaansa, mutta sumussa se meni huomaamattaan ohi – jonka toivoisin sydämestäni teidänkin tehneen! Ja nyt sanon teille: jos voitte laskea minut maihin siellä minne olin menossa, on minulla ystäviä, jotka runsaasti palkitsevat teille vaivanne.

»Ranskaan?» sanoi kapteeni. »Ei, sir; se ei käy päinsä. Mutta mistä te tulette – puhutaanpa siitä.»

Silloin hän sattui pahaksi onneksi huomaamaan minun seisovan nurkassani ja käski minut keittiöön laittamaan ruokaa vieraalle. Saatte olla varmat, etten käskyä täyttäessäni viivytellyt. Tullessani takaisin hyttiin näin miehen ottaneen vyöltään rahavyön ja heittäneen pari guineaa pöydälle. Kapteeni loi katseensa suuttuneen näköisenä ensin rahoihin, sitten vyöhön ja vieraan kasvoihin.

»Puolet siitä ja minä olen teidän miehenne», huudahti hän.

Toinen pisti rahat takaisin vyöhön ja piilotti sen liiviensä alle.

»Olen jo sanonut teille, sir», lausui hän, »ettei äyriäkään siitä ole minun omaisuuttani. Se on minun päällikköni, ja», jatkoi hän hattuunsa tarttuen, »samalla kun olisin tuhma asiamies, jos en raskisi, menettä muutamia kolikoita saadakseni loput perille, olisin kurja olento, jos ostaisin oman turvallisuuteni liian kalliisti. Kolmekymmentä guineaa, jos laskette minut maihin merenrannalla ja kuusikymmentä jos viette Linnhen lahteen. Sen saatte jos tahdotte; muussa tapauksessa tehkää mitä haluatte.»

»Todellako!» tuumi kapteeni. »Mutta jos jätän teidät sotamiesten käsiin?»

»Siinä tekisitte tyhmästi», vastasi toinen. »Päällikköni on menettänyt omaisuutensa, kuten kaikki muutkin kunnialliset miehet Skotlannissa. Hänen maatilansa on tuon Kuningas Yrjöksi nimitetyn miehen hallussa, ja tämän upseerit kantavat tai koettavat kantaa maatilän verot. Mutta Skotlannin kunnian tähden pitävät alustalaisparat piileskelevästä isännästäänkin huolta, ja nämä rahat ovat juuri osa niistä veroista, joita Kuningas Yrjö himoitsee. Ja nyt, sir, te näytätte minusta asian ymmärtävältä mieheltä; viekää nämä rahat hallitukselle ja paljonko luulette niistä teidän osalle lankeavan!»

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.